

Kooperatif Postası

KARINCA

EYLÜL 2021 YIL: 88 SAYI: 1017 ISSN: 1300-1450

2021-2022
Eğitim Öğretim
Yılı
Başladı...

KARINCA

Yıl: 88 Sayı: 1017

Eylül 2021

ISSN: 1300 - 1450

Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın, Yayın, Araştırma
Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına

Sahibi

Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Yazı İşleri Müdürü ve Baş Editör

Prof. Dr. Hasan YAYLI

Editörler Kurulu

Prof. Dr. Nurettin PARILTI

Prof. Dr. Serdar SAĞLAM

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN

Prof. Dr. Turhan ÇETİN

Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU

Prof. Dr. Hasan YAYLI

Prof. Dr. Mehmet BAŞ

İdare ve Yazışma Adresi (Yönetim Yeri)

Head Office and Correspondence Address
Mebusevleri Mah. Turgut Reis Cad. No: 15/6

06570 Çankaya - ANKARA

Tel: (0312) 472 99 59 - 472 99 11

Belge Geçer: (0312) 472 97 64

www.koopkur.org.tr

koopkur@gmail.com

admin@koopkur.org.tr

Hesaplarımız

T.C. Ziraat Bankası Anadolu Meydanı Şubesi

Hesap Nu: 7970378-5004

IBAN: 15 0001 0012 8207 9703 7850 04

Abone Şartları

Yıllık Abone Bedeli: 120 TL. (KDV Dahil)

Fiyatı: 10 TL. (KDV Dahil)

The Subscription Price to the review is (USA Dollars)
24 a year, airmail included Correspondence relating to
the review should be sent to

"Türk Kooperatifçilik Kurumu" Basın, Yayın, Araştırma
Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına
Mebusevleri Mah. Turgut Reis Cad. No: 15/6

06570 Çankaya - ANKARA

20 Mayıs 1931'de kurulan kamu yararına çalışır,
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

Basın, Yayın, Araştırma Danışmanlık ve Eğitim

Hizmetleri İşletmesinin aylık dergisi

"KARINCA" is the monthly journal of Turkish Cooperative

Association founded in 1931

Yazılarda savunulan fikirler yazarlarına aittir.

Gönderilen yazı ve haberler iade edilmez

Yazılar elektronik ortamda teslim edilir.

Yayın Türü

Yaygın Süreli Yayın

Basım Tarihi

Ekim 2021

Basım Yeri & Tasarım

GÜVEN MATBAACILIK

Ali Ferhat ÖREN

Kazım Karabekir Cad. 39/47 İskitler/ANKARA

Tel: 0312 342 02 82 Faks: 0312 342 02 32

info@guvenmatbaacilik.net

Bu Sayıda.....

BAŞYAZI	3
MUSTAFA YAVUZ 82 SAYILI CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİYLE KOOPERATİFLERİN DEVLET DENETLEME KURULUNUN DENETİMİNE TABİ KILINMASI	5
SONER ALTAŞ KOOPERATİFE GENEL KURUL TOPLANTISI İÇİN KAYIM ATANMASI	12
ÖZDEM SATICI TOPRAK KOOPERATİFLERDE GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU	18
VEDAT SADIOĞLU KOOPERATİFÇİLİK İPEK YOLU İLE YENİDEN CANLANIYOR MU?	22
YETER DEMİR USLU SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA İNSAN ODAKLI BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ	31
HAZAL OĞUZ ÜRÜN GÜVENLİĞİ: KAVRAMLAR VE DÜZENLEMELER	36
ERDAL ZORBA HERKES İÇİN SPOR GELİŞİM RAPORU	42

*Dergimizde yayınlanan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.*

Başyazı

Değerli Kooperatif Dostları;

2020 yılının Eylül sayısında yeniden birlikteyiz. Karınca dergisinin 1017. Sayıda siz değerli kooperatif dostlarına zengin içerikle desteklediğimiz bir sayı ulaştırmaya çalıştık. Her zamanki gibi hem kooperatifçilik alanından hem de sosyal bilimlerin muhtelif alanlarından toplam yedi adet yazıyı siz okuyucularımızla buluşturuyoruz. Bundan sonraki sayılarımızın daha da zengin ve kooperatif dostlarının taleplerine göre şekillenmesi için sizlerin desteğine olan ihtiyacımızı da yineliyorum.

Mustafa Yavuz'un, "82 SAYILI CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİYLE KOOPERATİFLERİN DEVLET DENETLEME KURULUNUN DENETİMİNE TABİ KILINMASI" isimli yazısı bu ayki ilk yazımız. Yazara göre "Anayasanın 108. maddesi ile idarenin hukuka uygun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak Devlet Denetleme Kurulu kurulmuştur. Bu hükme göre Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetleme yapmaya yetkilidir. Söz konusu maddenin dördüncü fıkrasının verdiği yetkiye istinaden Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenmiştir. Kooperatifler, Devlet Denetleme Kurulunun denetimine tabi değilken, mezkûr Kararnamede değişiklik yapan ve 20 Ağustos 2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 82 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kooperatifler ile bunların her türlü ortaklık ve iştirakleri anılan Kurulun denetimine tabi kılınmıştır. Bahsi geçen düzenlemeyle, herhangi bir istisna öngörülmezsizin tüm kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ile bunların her türlü şirket ve iştiraklerinde Devlet Denetleme Kurulunun denetim yapabilmesine imkan sağlanmıştır."

Bu ayki ikinci yazımız "**KOOPERATİFE GENEL KURUL TOPLANTISI İÇİN KAYYIM ATANMASI**" isimli yazı. *Soner Altaş* bu yazısında; genel kurulu yetkili organlarca usulüne uygun şekilde ve süresinde toplantıya çağrılmayan kooperatiflere ve üst kuruluşlarına 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca genel kurul toplantısı işlemleri için kayyımı atanması hususu üzerinde durmaktadır. Altaş çalışmasını şu şekilde özetlemektedir:

"Kayyım, belirli bir işin görülmesi veya malvarlığının yönetilmesi için, kanunlarda öngörülen durumlarda, vesayet makamınca, ilgisinin isteği üzerine veya re'sen atanan kişidir. Kooperatifler Kanunu'nda kayyım ibaresine yer verilmediği gibi, kooperatiflere ve üst kuruluşlarına kayyım atanmasını öngören doğrudan bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte, KK'nun 98'inci maddesi ile yapılan yollama uyarınca, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirkete kayyım atanmasına dair hükümleri kooperatiflere de uygulanır. TTK'da anonim şirketlere kayyım

atanmasını gerekli kılan sebeplere ve usulüne dair özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte, Yasanın üç maddesinde kayyım kavramına yer verilmiştir. Bu maddelerden birisi kollektif şirketlere, diğer ikisi ise anonim şirketlere ilişkindir. Anonim şirketlere ilişkin hükümlerden ilki, genel kurulun azlık tarafından toplantıya çağrılmasına ilişkindir. Anılan hükmün ışığında, kooperatiflerde, dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine genel kurul toplantıya çağrılır. Yönetim kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmediği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya ilgili Bakanlık tarafından genel kurul toplantıya çağrılabilir. Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler. Mahkeme toplantıya gerek görürse, TTK uyarınca, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atar.”

Özdem Satıcı Toprak'ın “**KOOPERATİFLERDE GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU**” isimli yazısı bu ayki üçüncü yazı olarak dergimizde yer almaktadır. Sayın Satıcı Toprak yazısında 1163 sayılı yasada kooperatif yönetim kurulu üyeleri ile kooperatif memurlarının kooperatif para ve malları üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılmaları; kooperatif denetçilerinin ise bu kapsamın dışında bırakılmış olduğu tespiti temellendirmektedir.

2014 yılında başlayan, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ile Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu (**ACFSMC**) arasında ortak bir iyi niyet protokolü imzalayan iki ülkenin, kooperatif ürünlerinin pazarlanmasına dönük adımları giderek artmalıdır önerisi ile özetlenebilecek yazı bu ayki dergimizde sayın *Vedat Sadıoğlu* tarafından “**KOOPERATİFÇİLİK İPEK YOLU İLE YENİDEN CANLANIYOR MU?**” isimli yazıda ele alınmıştır.

Yeter Demir Uslu'nun “**SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA İNSAN ODAKLI BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ**” başlıklı yazısında yazar Geçmişten günümüze değişen sağlık hizmetlerinin odak noktasını değerlendirmektedir. Sunucu odaklı, hasta odaklı ve insan odaklı olarak sayılan bu odaklardan insan odaklı hizmet anlayışının değerlendirildiği yazıda “sağlık hizmetleri sürecinde hastayla kurulan ilişkilerde; hastanın ihtiyaçlarının ne olduğu tespit edilerek hizmet sunulması noktasında, bu bilgiler sağlık çalışanı açısından son derece önem arz etmektedir” vurgusu yapılmaktadır.

Hazal Oğuz, “**ÜRÜN GÜVENLİĞİ: KAVRAMLAR VE DÜZENLEMELER**” isimli yazısında ise ürün güvenliğine yönelik kavramlar ve düzenlemeler; ürün, üretici, genel ürün güvenliği üzerinden ele alınmaktadır.

Bu ayki dergimizin son yazısı ise *Erdal Zorba*'nın “**HERKES İÇİN SPOR GELİŞİM RAPOR**” isimli yazı. Yazar bu yazısında herkes için spor çalışmaları üzerinden geniş bir değerlendirme yapmaktadır.

1017. Sayımızın sizlere ulaşmasında emeği geçen başta yazarlarımız olmak üzere tüm paydaşlarımıza teşekkür ediyor, pandemi gölgesinde başlayan 2021-2022 eğitim-öğretim yılının tüm eğitim camiamıza ve öğrencilerimize başarılar getirmesini diliyorum.

82 SAYILI CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİYLE KOOPERATİFLERİN DEVLET DENETLEME KURULUNUN DENETİMİNE TABİ KILINMASI

Mustafa YAVUZ*

1. Giriş

Devlet Denetleme Kurulu, Türk idari yapılanmasında ilk olarak 1982 Anayasası ile kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığına bağlı olan Devlet Denetleme Kurulunun kuruluş amacı, idarenin hukuka uygun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesini ve geliştirilmesini sağlamaktır.

Devlet Denetleme Kuruluna ilişkin ilk düzenleme 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanunla¹ yapılmış, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle birlikte, Devlet Denetleme Kurulunu düzenleyen Anayasanın ilgili hükmü yeniden tanzim edilmiş ve akabinde Devlet Denetleme Kurulunun kuruluşu, görevleri, işleyişi, Cumhurbaşkanı adına Kurul tarafından yapılacak denetleme, inceleme, araştırma ve soruşturmalarla ilgili usul ve esasları, mensuplarının nitelikleri, atanmaları ve görevlendirilmeleri, görev ve yetkileri ve diğer özlük işleri ile ilgili esasları belirlemek üzere 5 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi² 15.07.2018 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

Bu sefer, anılan 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde, 19.08.2021 tarihli ve 82 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi³ ile önemli değişiklikler yapılmış ve bu kapsamda, kooperatifler

*Gümrük ve Ticaret Uzmanı

1) 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun, 03.04.1981 tarihli ve 17299 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve anılan Kanunun ismi, 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Devlet Denetleme Kurulu Başkan ve Üyelerine İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun olarak değiştirilmiştir.

2) 5 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

3) 82 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 20.08.2021 tarihli ve 31575 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ve bunların her türlü ortaklık (**şirket**) ve iştirakleri, Devlet Denetleme Kurulunun denetimine tabi kılınmıştır.

İşte bu çalışmada, 82 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, kooperatiflerin Devlet Denetleme Kurulunun denetimine tabi kılınması tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2. Genel Hatlarıyla Devlet Denetleme Kurulu

Anayasal bir kuruluş olan Devlet Denetleme Kurulu ile ilgili temel hususlar Anayasanın 108. maddesinde düzenlenmiştir. Zikredilen hükümde 21.01.2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunla bazı değişiklikler yapılmıştır.

Söz konusu değişiklik sonrası 108. maddenin mevcut hali, “*İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluştta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar. / Yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır. / Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Cumhurbaşkanınca atanır. / Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.*” şeklinde olmuştur.

Anılan hükümde Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenmesi öngörülen hususlar için Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesi sonrasında bir önceki bölümde ifade edildiği üzere 5 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yürürlüğe konulmuştur.

Bu çerçevede, Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanlığına bağlı üst denetleme organıdır. Kurul; Başkan ve sekiz üyeden oluşan Kurul Karar Organı ile denetim ve soruşturma grupları, Kurul Sekreterliği ve ona bağlı idari birimlerden oluşmaktadır.

Kurul, Cumhurbaşkanlığına bağlıdır ve Kurul Başkan ve üyeleri Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Kurul Başkanı ve üyeleri, yükseköğrenimlerini bitirdikten sonra en az on iki yıl devlet hizmetinde başarıyla çalışmış ve temayüz etmiş olan kişiler arasından Cumhurbaşkanınca atanır. Denetim ve soruşturma grupları, bir Kurul üyesinin başkanlığında yeteri sayıda denetçiden oluşur. Kurul başkanı ihtiyaç gördüğü sayıda denetim ve soruşturma grubu oluşturabilir.

3. Kooperatiflerin Devlet Denetleme Kurulunun Denetimine Alınması

3.1. Devlet Denetleme Kurulunun Denetimine Tabi Kurum ve Kuruluşlar

Devlet Denetleme Kurulunun denetimine tabi olan kuruluşlar, yukarıda belirtilen Anayasanın 108. maddesi dışında 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 1. maddesinin ikinci fıkrasında da sayılmıştır.

Bu Kararnamede, 20.08.2021 tarihinde değişiklik yapılmadan önceki hükümlerine göre anılan Kurulun denetiminde bulunan kurum ve kuruluşlarla ilgili olarak mezkur fıkrada;

“Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi;

- a) Yargı organları dışında tüm kamu kurum ve kuruluşları ile bunların bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarında,
- b) (a) bendinde belirtilenlerin sermayelerinin en az yarısından fazlasına katılmak suretiyle oluşturulan yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlarda,
- c) Kamunun ortaklık hakları bakımından olmak üzere, (a) ve (b) bendinde sayılanlar dışında kalanların; kamunun yönetimde hâkim durumda, nitelikli paya sahip veya birlikte kontrol ettiği yurtdışı dâhil ortaklıklar ve her türlü birimlerinde,
- ç) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında,
- d) Kamuya yararlı derneklerde,
- e) Vakıflarda,
- f) Genel Kurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, Milli Savunma Üniversitesi ile her türlü askeri okul, birlik ve birimlerde,
- g) Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı ve Savunma Sanayii Destekleme Fonunun kendi aralarında veya üçüncü kişilerle birlikte veya ayrı ayrı sermayelerinin en az yarısından fazlasına katılmak suretiyle oluşturulan ortaklıklarda,
- ğ) Mevzuatta, Kurul tarafından denetleneceği belirtilen kurum, kuruluş, ajans, organizasyon, fon, kaynak, muhtelif konu, iş ve işlemlerde; yapılacak denetlemeler ile ilgili düzenlemeleri kapsar.”

hükümü yer almaktaydı.

3.2. Kooperatiflerin Devlet Denetleme Kurulunun Denetimi Kapsamına Alınması

82 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 1. maddesiyle, 5 sayılı Kararnamenin 1. maddesinin ikinci fıkrasının “Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında” şeklindeki (ç) bendi “Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler, vakıflar, kooperatifler, birlikler ile bu kurum ve kuruluşların her türlü ortaklık ve iştiraklerinde” şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkranın (d) ve (e) bentleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu düzenlemeye paralel olarak, 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ‘Devlet Denetleme Kurulunun görevleri’ başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine “kooperatiflerde, birliklerde ve bu kurum ve kuruluşların her türlü ortaklık ve iştiraklerinde” ibaresi eklenmiş ve böylelikle Devlet Denetleme Kurulunun görevleri arasına kooperatifler ile diğer kuruluşlarda her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetleme yapmak da eklenmiştir.

Değiştirilen söz konusu hükümlerin eski ve yeni halleri karşılaştırıldığında, Devlet Denetleme Kurulunun denetiminin kapsamına ‘kooperatifler’ ve ‘birlikler’ ile ‘kamu kurumu niteliğindeki

meslek kuruluşları, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler, vakıflar, kooperatifler, birliklerin her türlü ortaklık ve iştirakleri' de dâhil edilmiş olmaktadır.

Bu durumda, Devlet Denetleme Kurulu, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun hükümlerine tabi tüm kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ile bunların her türlü şirket ve iştirakleri üzerinde denetim yetkisini haiz olmuştur.

3.3. 82 sayılı Kararname ile Yapılan Değişikliğin Anayasanın İlgili Hükmü Kapsamında Değerlendirilmesi

Daha önce açıklandığı üzere, Devlet Denetleme Kurulunun denetimi kapsamında bulunan kurum ve kuruluşlar en üst norm olarak Anayasanın 108. maddesinde sınırlı sayıda sayılmak suretiyle düzenlenmiştir.

Tekrar etmek gerekirse, mezkûr Anayasa hükmüne göre Devlet Denetleme Kurulu tarafından denetlenebilecek kuruluşlar; yargı organları hariç olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşları ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluş, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşları, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler ve vakıflardır.

Görüldüğü üzere, Anayasa yapıcı Devlet Denetleme Kurulunca denetlenecek kuruluşları tek tek belirlemiş ve bu kurum ve kuruluşlar arasında özel hukuk tüzel kişisi olarak sadece sendikalara, kamuya yararlı derneklere ve vakıflara yer vermiştir.

Durum böyle olmakla birlikte, 82 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, Anayasanın 108. maddesinde sayılmamakla birlikte '*kooperatifler, birlikler ve ilgili bentte sayılan kuruluşların ortaklık (şirket) ve iştirakleri*' de Devlet Denetleme Kurulunun denetimi kapsamına alınmıştır.

Öte yandan, Anayasanın 108. maddesinin son fıkrasında, "*Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.*" hükmü yer almaktadır.

Bahsi geçen hüküm, Devlet Denetleme Kuruluna ilişkin olarak Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenecek konuları bu Kurulun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri ile sınırlandırmıştır.

Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenecek hususlar arasında, Devlet Denetleme Kurulunca denetlenecek kurum ve kuruluşların belirlenmesi bulunmamaktadır.

Keza Kurulun denetim alanı zaten Anayasanın 108. maddesinin birinci fıkrasında belirlenmiştir.

3.4. Devlet Denetleme Kurulunun Yetkileri

5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 5. maddesi uyarınca Devlet Denetleme Kurulunun denetimi kapsamında bulunan kurum, kuruluş, birimlerin ve dolayısıyla kooperatiflerin her kademedeki görevleriyle doğrudan yazışmaya, gerekli gördüğü elektronik ve fiziki ortamdaki gizli veya açık her türlü bilgi, belge, defter, kayıt, envanter, malzeme, mühimmat, taşınır ve

taşınmazları işlem ve olayın her safhasında incelemeye, mahiyetleri uygun olanları gerektiğinde belirlediği yere istemeye veya getirmeye, bilgi almak üzere her kademedeki ilgilileri çağırma, kurum ve kuruluşlardan temsilci istemeye yetkilidir.

Diğer taraftan, Kurul kendisine intikal eden konulardan gerekli görülenleri ilgili mercilere aktarır. Bu durumda ilgili mercilerin yapılan iş ve işlemler hakkında Kurulu ivedilikle bilgilendirmesi ve gerekli belgeleri Kurula göndermesi gerekmektedir.

Bunun yanında, Devlet Denetleme Kurulu, gizli ve açık her türlü bilgi ve belgeyi, kamu kurumları ile bankalar dâhil diğer gerçek ve tüzel kişilerden isteyebilir.

Bu talepler geciktirilmeksizin yerine getirilir. Ayrıca, denetleme faaliyetine yardımcı olmak üzere kurum ve kuruluşların her kademe personeli görevlendirilebilir.

Kurul Başkanlığının bu konudaki talebi gecikmeksizin karşılanır. Öte yandan, ilgili mevzuat çerçevesinde bilirkişi görevlendirilebilir.

Kurum ve kuruluşlarca başlatılan denetlemeleri koordine edebilir veya gerektiğinde işe el koyarak yapılmış çalışmalarla ilgili bilgi ve belgeleri devralabilir.

Son olarak, aynı Kararnamenin 6. maddesine göre Devlet Denetleme Kurulundaki grup başkanı, denetlemeler sırasında denetimi güçleştiren veya engelleyen davranışlarda bulunan, görevde kalması halinde kamu zararını artıracak anlaşılabilir, suç delillerini karartacak anlaşılabilir, kamu hizmetinin gerekleri yönünden görevi başında kalmasında sakınca görülen, her kademe ve rütbedeki görevliler hakkında görevden uzaklaştırma tedbirini uygulayabilme veya bu tedbirin uygulanmasını yetkili makamlara önerebilme yetkisine sahiptir.

Görevden uzaklaştırma tedbirine ilişkin gerekçeli yazı, görevden uzaklaştırılanın atamaya yetkili amirine, Kurul Başkanına ve diğer ilgililere bildirilir.

3.5. Devlet Denetleme Kurulunca Düzenlenen Raporlar

Devlet Denetleme Kurulu tarafından bir kooperatifin denetlenmesi sonucunda denetim grubunca hazırlanabilecek raporlar; denetim raporu, inceleme raporu, araştırma raporu, ön inceleme raporu, soruşturma raporu, disiplin soruşturması raporu ve ivedi durum raporudur.

Denetlemeler sırasında karşılaşılan ve ivedi tedbir alınmadığında onarımı güç sonuçlar doğuracak anlaşılabilir olay, iş, işlem ve kararların vukuundan önce veya sonra oluşabilecek muhtemel zarar ve olumsuz hukuki sonuçların engellenmesi amacıyla incelenmesi ve araştırılması gereken hususların varlığı halinde, doğrudan Kurul başkanının onayı ile ilgili denetim ve soruşturma gruplarının çalışmalarına başlanır.

İvedi durumlarda denetim ve soruşturma gruplarının hazırlanacak özet İvedi Durum Raporu Kurulda öncelikle görüşülerek Cumhurbaşkanına sunulur.

Hemen belirtelim ki, denetim, inceleme, araştırma ve soruşturma faaliyetlerinde gizlilik esastır.

Raporların gizlilik derecesine raporun son şeklinin verileceği Kurul toplantısında karar verilir. Raporların yayımlanıp yayımlanmayacağı Kurulda kararlaştırılır.

3.6. Raporlarla İlgili İşlemler ve Raporların Sonuçlandırılması

Bir kooperatifin denetlenmesi sonucunda tanzim edilen rapor, Kurulda incelenerek son şekli verilir. Denetleme raporunun nihai hali Kurul Başkanı tarafından Cumhurbaşkanına sunulur.

Cumhurbaşkanınca onaylanan raporlar, raporda belirtilen kooperatiflere ve ilgili diğer kuruluşlara gönderilir.

Kooperatiflerin, Kurul raporları üzerine hazırlayacakları cevaplarını yönetim kurullarından geçirmek kaydıyla raporu aldıkları tarihten başlayarak kırk beş gün içinde ilgili Bakanlığa, ilgili Bakanlıkların da kendi görüşlerini de ekleyecekleri cevapları on beş gün içinde Kurula göndermesi gerekmektedir.

Bakanlıkları ilgilendiren raporlara cevaplar Bakan onayı ile birlikte raporu aldıkları tarihten başlayarak en geç kırk beş gün içinde Kurula gönderilir.

Kurul raporlarında, Kurul dışındaki denetim birimlerince denetimi, incelenmesi veya soruşturulması istenen hususların varlığı halinde, konu ilgili Bakanlıkça raporda belirtilen denetim mercilerine ivedilikle intikal ettirilir.

İstem, denetim birimlerince öncelikle sonuçlandırılır ve sonuçtan Kurula bilgi verilir.

Diğer taraftan, denetlenen kooperatiflerce raporlara verilecek cevapların Kurula intikali sonrasında Kurul tarafından;

- *Rapor hıfza kaldırılabilir.*
- *Genel hükümlere göre ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunulabilir.*
- *Konuyla ilgili İvedi Durum Raporu düzenlenebilir. Bu durumda Cumhurbaşkanının talimatı doğrultusunda ilgililer hakkında soruşturma açılabilir.*
- *Ortaklıkların ve dolayısıyla kooperatiflerin yönetim kurulları için gerekçeli ibrasızlık önerisinde bulunulabilir. Öneri, ortaklıkların yapılacak ilk olağan veya olağanüstü genel kurullarında genel görüşmeye sunulur.*

4. Sonuç

Anayasanın 108. maddesi ile idarenin hukuka uygun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak Devlet Denetleme

Kurulu kurulmuştur. Bu hükme göre Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetleme yapmaya yetkilidir.

Söz konusu maddenin dördüncü fıkrasının verdiği yetkiye istinaden Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenmiştir.

Kooperatifler, Devlet Denetleme Kurulunun denetimine tabi değilken, mezkûr Kararnamede değişiklik yapan ve 20 Ağustos 2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 82 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kooperatifler ile bunların her türlü ortaklık ve iştirakleri anılan Kurulun denetimine tabi kılınmıştır.

Bahsi geçen düzenlemeyle, herhangi bir istisna ngrlmeksizin tüm kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ile bunların her türlü şirket ve iştiraklerinde Devlet Denetleme Kurulunun denetim yapabilmesine imkan sağlanmıştır.

Kaynakça

1982 Anayasası (09.11.1982 tarihli ve 17863 mükerrer sayılı R.G.).

2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun (03.04.1981 tarihli ve 17299 sayılı R.G.).

5 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı R.G.).

82 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (20.08.2021 tarihli ve 31575 sayılı R.G.).

KOOPERATİFE GENEL KURUL TOPLANTISI İÇİN KAYYIM ATANMASI¹

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4600-0466>

Soner ALTAŞ*

Özet

Kooperatiflerde genel kurul, olağan ve olağanüstü olarak toplanır. Olağan genel kurul toplantısının, her hesap devresi sonundan itibaren altı ay içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur.

Buna karşılık, üst kuruluşa ortak olunması ve genel kurul toplantısının gündemine konuyla ilgili madde konulması şartıyla, olağan genel kurul toplantıları en fazla üç hesap dönemini kapsayacak şekilde birleştirilerek yapılabilir.

Genel kurulun, yasada belirtilen yetkili organ ve mercilerce toplantıya çağrılmaması halinde, ortaklar genel kurul çağrısı için mahkemeye başvurabilirler.

Kooperatifler Kanunu'nda, kooperatiflere ve üst kuruluşlarına bu durumda kayyım atanmasını öngören açık bir düzenleme yer almamaktadır.

Ancak, **KK**'nın 98'inci maddesi ile yapılan yollama uyarınca, Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirkete kayyım atanmasına dair hükümlerinin kooperatiflere ve üst kuruluşlarına da uygulanması mümkündür.

İşte bu çalışmada, genel kurulu yetkili organlarca usulüne uygun şekilde ve süresinde toplantıya çağrılmayan kooperatiflere ve üst kuruluşlarına 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca genel kurul toplantısı işlemleri için kayyımı atanması hususu üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler : kooperatif, genel kurul toplantısı, mahkeme, kayyım, toplantıya çağrı.

***Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Başmüfettişi**

1) Bu çalışmada belirtilen görüşler yazarına aittir.

1. Giriş

Kooperatifler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu² (**KK**³) hükümlerine tabi olarak kurulur ve faaliyet gösterirler⁴. **KK**'nın 70'inci maddesi uyarınca kooperatiflerin üst kuruluşları; kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği olup; Yasanın 72, 76 ve 77'nci maddelerine göre kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği "**kooperatif şeklinde**" kurulurlar⁵. Kooperatiflerde genel kurul, olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır.

Olağan genel kurul toplantısının, her hesap devresi sonundan itibaren altı ay içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur. Ancak, **KK**'nın 45'inci maddesinin birinci fıkrasına 18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı Yasa ile eklenen düzenleme uyarınca kooperatif üst kuruluşuna ortak olunması ve genel kurul toplantısının gündemine konuyla ilgili madde konulması şartıyla, olağan genel kurul toplantıları en fazla üç hesap dönemini kapsayacak şekilde ve birleştirilerek yapılabilir. Olağanüstü genel kurul toplantısı için ise, kanunla tayin edilmiş bir müddet bulunmayıp, gerektiğinde her zaman için yapılması mümkündür⁶.

Bununla birlikte, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (**TTK**⁷)'nin 124'üncü maddesinde kooperatifler ticaret şirketleri arasında sayılmışlardır. **KK**'nın 98'inci maddesinde ise "*Bu kanunda aksine açıklama olmıyan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim şirketlere ait hükümler uygulanır.*" hükmüne yer verilerek, Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere dair hükümlerinin kooperatiflere de uygulanması kuralı benimsenmiştir.

TTK, genel kurulun toplantıya çağrılmaması halinde anonim şirketle kayyım atanabileceğini öngörmektedir. Oysa, **KK**'da kayyım ibaresine yer verilmediği gibi, kooperatiflere ve üst kuruluşlarına bu durumda kayyım atanmasını öngören açık bir düzenleme de yer almamaktadır.

Ancak, **KK**'nın 98'inci maddesi ile yapılan yollama uyarınca, **TTK**'nın anonim şirkete kayyım atanmasına dair hükümlerinin kooperatiflere ve üst kuruluşlarına da uygulanması mümkündür. İşte bu çalışmada, genel kurulu yetkili organlarca usulüne uygun şekilde ve süresinde toplantıya çağrılmayan kooperatiflere ve üst kuruluşlarına 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca genel kurul toplantısı işlemleri için kayyımı atanması hususu üzerinde durulacaktır.

2. Kayyımın Tanımı Ve Türleri

Kayyım için bazen "**kayyum**" kelimesi de kullanılmaktadır. Aslına bakılacak olursa, her ikisi de aynı kavramlardır.

2) 10/5/1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

3) Çalışmamızda, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu için "**KK**" kısaltması kullanılmıştır.

4) Altaş, Soner, *Son Değişiklikler Işığında Kooperatiflerin Uyacakları Defter Tutma Yükümü ve Muhasebe Usulleri*, Karınca Dergisi, S.978, 2018, s.9

5) Altaş, Soner, *Kooperatifler ve Üst Kuruluşları Tarafından Zayi Belgesi Alınması*, Karınca Dergisi, S.984, 2018, s.17

6) Altaş, Soner, *Kooperatiflerin ve Üst Kuruluşlarının Yönetim Kurulu Üyeleri İçin Öngörülen Cezalar-3*, Karınca Dergisi, S.1010, 2021, s.10 (ss.9-16)

7) Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu için "**TTK**" kısaltması kullanılmıştır.

Bununla birlikte, hukuk terminolojisinde ve ilgili mevzuatta kullanılan yasal tabir “**kayyım**”dır. Kayyım, “*belli bir malın yönetilmesi veya belli bir işin yapılması için görevlendirilen kimse*”dir⁸.

Kayyım, hukuk terminolojisinde ise “*belirli bir malın, şirketin veya vakfın yönetilmesi veya belli bir işin görülmesi için tayin edilen kimse*” olarak tarif edilmiştir⁹.

Diğer bir ifadeyle, belirli bir işin görülmesi veya malvarlığının yönetilmesi için, kanunlarda öngörülen durumlarda, vesayet makamınca, ilgisinin isteği üzerine veya re’sen atanan kişidir. Kayyım sadece bir malın yönetilmesi veya belli bir işin görülmesi amacıyla atanan kanuni temsilci statüsündedir. Bu nedenle, kayyımın, kendisine kayyım atanan kişinin fiil ehliyeti üzerinde bir sınırlanması söz konusu değildir¹⁰.

Kayyım, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK¹¹)’nun 403’üncü maddesi uyarınca, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için vesayet makamı tarafından atanan bir vesayet organıdır.

Kayyım hangi iş nedeniyle atanmış ise, görev ve yetkisinin sınırları da bu işe göre belirlenir. Kayyım, genel temsil yetkisine sahip olup, atandığı işlerin dışındaki işleri yapamaz.

Kayyım türleri, TMK’deki düzenlemeler esas alınarak, **temsil kayyımı** (TMK, m.426), **yönetim kayyımı** (TMK, m.427) ve **isteğe bağlı (iradî) kayyım** (TMK, m.428) olmak üzere üçlü bir ayrıma tabi tutulduğu gibi; **temsil kayyımı** ve **yönetim kayyımı** şeklinde de sınıflandırılmaktadır.

İkili ayrımı benimseyen yazarlar; yönetim kayyımını da kendi içerisinde ikili bir ayrıma tabi tutmaktadır. Birincisi kanunda belirtilen hallere göre atanan kayyım, ikincisi ise isteğe bağlı olarak atanan kayyım yöneticiliği şeklindedir¹².

Kayyım türlerine ilişkin diğer bir sınıflandırma ise; **yönetim kayyımı** ile **gözetim ve denetim kayyımı** şeklindedir. Yönetim kayyımı, TMK m.427/b.4’de düzenlenmiş olup, gerektiği şekilde yönetilemeyen, yönetimsiz kalan mallar için gerekli tedbirleri almak üzere atanır. Yönetim kayyımı temsil yetkisine de sahiptir.

Denetim ve gözetim kayyımı ise kimi yazarlarca yönetim kayyımının özel bir türü olup, yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğinin kayyımın onayına bağlanması suretiyle gerçekleşmesidir.

Gözetim ve denetim kayyımı mahkeme tarafından tayin edildiği şirketin yönetim kurulu kararlarını uygun bulmuşsa, “**uygundur**” veya “**kayyım onayı**” şeklinde bir cümle yazar ve o günün tarihini, adını soyadını belirterek, imzalar. Kayyım, yönetim kurulu kararının şirketin geleceği ve alacaklı üçüncü kişilerin menfaatine olup olmadığı konusunda tereddüde düştüğü durumlarda mahkemeden izin almalıdır¹³.

8) Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr

9) Kayar, İsmail, İflasın Ertelenmesinde Kayyımlık, Hüseyin Ülgen’e Armağan, Cilt II, 2008, s.1905

10) Dursun, İsmail, Ceza Muhakemesinde Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini ve Nitelikleri, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.20, S.3, 2014, s.76-77

11) Çalışmamızda, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu için “TMK” kısaltması kullanılmıştır.

12) Dursun, 2008, s.77-78; Koç, Nevzat, Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış, Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, Özel Sayı, 2005, s.105

13) Şaban Uzun, İflasın Ertelenmesinde Kayyımın Görevleri Ve Bağımsızlığı, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, C.2, S.1, s.57

3. Kooperatife Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Genel Kurul Toplantısı İçin Kayyım Atanması

TTK'da anonim şirketlere kayyım atanmasını gerekli kılan sebeplere ve usulüne dair özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, Yasanın sadece üç maddesinde kayyım kavramına yer verilmiştir.

Bu maddelerden birisi kolektif şirketlere, diğer ikisi ise anonim şirketlere ilişkindir.

Anonim şirketlere ilişkin hükümlerden ilki, genel kurulun azlık (**azınlık**) tarafından toplantıya çağırılmasına ilişkindir.

TTK'nın 412'inci maddesine göre; pay sahiplerinin çağrı veya gündeme madde konulmasına ilişkin istemleri yönetim kurulu tarafından reddedildiği veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmediği takdirde, aynı pay sahiplerinin başvurusu üzerine, genel kurulun toplantıya çağırılmasına şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi karar verebilir.

Mahkeme toplantıya gerek görürse, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atar. Mahkeme kararında, kayyımın, görevleri ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkileri gösterilir.

Ortakların çağrı isteği KK'nın 44'üncü maddesinde ise TTK'dan biraz farklı düzenlenmiştir.

Buna göre, dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine genel kurul toplantıya çağırılır.

Yönetim kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmediği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya Ticaret Bakanlığı tarafından, yapı kooperatiflerinde de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından genel kurul toplantıya çağırılabilir.

Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.

Bu hususta, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 06/02/2014 tarihli, E.2014/818, K.2014/2043 sayılı kararında "Kayyım ... 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 24.02.2011 tarih ve 2011/23 E.-72 K. sayılı kararı ile "genel kurul toplantısı yapılması, karar kesinleşinceye kadar tedbir mahiyetinde olmak üzere şirketin hak ve menfaatlerinin korunması bakımından gerekli tüm işlemlerin yapılması" konularında yetki verilmiş, kayyım tarafından da dava konusu 04.07.2011 ve 08.08.2011 tarihli genel kurul toplantıları yapıp, bu husustaki belgeler ... 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne sunulmuştur.

Bir şirketin olağan işleyişinin sürdürülebilmesi için yönetim ve denetim kurulu üyelerinin seçilmesi, kâr ve zarar hesaplarının ve bilançonun hazırlanıp bir an önce genel kurulun denetimine sunulması gerektiği tabiidir. Tüm bu işlemler de kayyım gözetiminde yapılacaktır.

Dolayısıyla somut uyuşmazlıkta her iki genel kurul toplantısında da kayyım tarafından belirlenen gündem maddelerinde yasal sınırların aşılması söz konusu olmamıştır." denilerek, kayyım, genel kurul toplantısı yapılması, karar kesinleşinceye kadar tedbir mahiyetinde olmak üzere tüzel kişiliğin hak ve menfaatlerinin korunması bakımından gerekli tüm işlemlerin yapılması hususunda mahkemece yetki verilebileceği belirtilmiştir.

TTK'nın kayyım ile ilgili diğer hükmü ise, kayyımın bilgi verme yükümlülüğüne dairdir.

Yasanın 441'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; anonim şirketin kurucuları, organları, vekilleri, çalışanları ve tasfiye memurları yanında kayyımlar da önemli olgular konusunda özel denetçiye bilgi vermekle yükümlüdür.

Bahsi geçen 441'inci madde, kayyımın özel denetçiye bilgi verme yükümü düzenlediğinden, esasında anonim şirkete **TTK** uyarınca kayyım atanmasının sadece bir yerde (m.412) hükme bağlandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu nedenle, uygulamada, anonim şirkete kayyım atanması genelde Türk Medeni Kanunu hükümleri çerçevesinde talep edilmekte ve karara bağlanmaktadır. Hal böyle olunca, kooperatiflere kayyım atanması da genel olarak Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre gerçekleşmektedir.

4. Özet Ve Sonuç

Kayyım, belirli bir işin görülmesi veya malvarlığının yönetilmesi için, kanunlarda öngörülen durumlarda, vesayet makamınca, ilgisinin isteği üzerine veya re'sen atanan kişidir. Kooperatifler Kanunu'nda kayyım ibaresine yer verilmediği gibi, kooperatiflere ve üst kuruluşlarına kayyım atanmasını öngören doğrudan bir düzenleme yer almamaktadır.

Bununla birlikte, **KK**'nın 98'inci maddesi ile yapılan yollama uyarınca, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirkete kayyım atanmasına dair hükümleri kooperatiflere de uygulanır.

TTK'da anonim şirketlere kayyım atanmasını gerekli kılan sebeplere ve usulüne dair özel bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte, Yasanın üç maddesinde kayyım kavramına yer verilmiştir.

Bu maddelerden birisi kolektif şirketlere, diğer ikisi ise anonim şirketlere ilişkindir.

Anonim şirketlere ilişkin hükümlerden ilki, genel kurulun azlık tarafından toplantıya çağırılmasına ilişkindir.

Anılan hükmün ışığında, kooperatiflerde, dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine genel kurul toplantıya çağırılır.

Yönetim kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmediği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya ilgili Bakanlık tarafından genel kurul toplantıya çağırılabilir.

Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.

Mahkeme toplantıya gerek görürse, **TTK** uyarınca, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağırma üzere bir kayyım atar.

Mahkeme kararında, kayyımın, görevleri ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkileri gösterilir.

TTK'nın kayyımına ilişkin diğer hükmü ise, kayyımın bilgi verme yükümlülüğüne dair olup, kayyım atanmasına dair bir düzenleme içermemektedir.

Bu nedenle, anonim şirketlerde olduğu üzere, kooperatiflerde kayyım atanması da genel olarak Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre gerçekleşmektedir.

Kooperatiflere **TMK** uyarınca kayyım atanması bir sonraki çalışmamızda ele alınacaktır.

Kaynakça

Altaş, Soner (2018). Son Değişiklikler Işığında Kooperatiflerin Uyacıkları Defter Tutma Yükümü ve Muhasebe Usûlleri. Karınca Dergisi, S.978, s.8-17.

Altaş, Soner (2018). Kooperatifler ve Üst Kuruluşları Tarafından Zayi Belgesi Alınması. Karınca Dergisi, S.984, s.16-22.

Altaş, Soner (2020). Kooperatiflerde Yönetim Kurulu Üyeleri ile Yöneticilerinin Hukuki Sorumlulukları. Karınca Dergisi, S.1002, s.11-23.

Altaş, Soner (2021). Kooperatiflerin ve Üst Kuruluşlarının Yönetim Kurulu Üyeleri İçin Öngörülen Cezalar-3. Karınca Dergisi, S.1010, s.0-16.

Dursun, İsmail (2014). Ceza Muhakemesinde Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini ve Nitelikleri. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.20, S.3, s.63-96.

Kayar, İsmail (2008). İflasın Ertelenmesinde Kayyımlık (Hüseyin Ülgen'e Armağan). C.II. İstanbul, s.1905-1928

Koç, Nevzat (2005). Türk Medenî Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış. Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, Özel Sayı, s.99-120.

Uzay, Şaban (2009). İflasın Ertelenmesinde Kayyımın Görevleri Ve Bağımsızlığı. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, C.2, S.1, s.55-70.

Yargıtay 11. HD'nin (06.02.2014) E.2014/818, K.2014/2043 sayılı kararı.

KOOPERATİFLERDE GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

Özdem SATICI
TOPRAK*

I - Giriş

Türkiye’de 2020 yılı istatistiklerine göre, üç farklı Bakanlığın sorumluluğunda 40’a yakın farklı türde 60 bin kooperatif, bu kooperatiflerin de toplam 6,6 milyon ortağı bulunmaktadır.¹ Sosyal yanının ağır basması ve ortaklarının çoğunlukla dar gelirli kimselerden oluşması nedeniyle kooperatifler ticaret şirketi sayılmalarına rağmen müstakil bir yasa ile düzenlenmişlerdir. Bu kurumlar, 24/04/1969 tarih ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’na tabidir.

Anılan yasada kooperatif yönetim kurulu üyeleri ile kooperatif memurlarının kooperatif para ve malları üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılmaları öngörülmüş; kooperatif denetçileri bu kapsamın dışında bırakılmışlardır.

II - Yasal Düzenlemeler

II. 1. Yasal Dayanak

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nda yönetim Kurulu üyeleri ve kooperatif memurlarının kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumlu oldukları, bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacakları belirtilmiştir. (KK Md.62/3)

Bu düzenlemeden dolayı, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ile kooperatif memurları 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “**Millete ve Devlete Karşı Suçlar**” başlıklı dördüncü kısmının “**Kamu**

***Ticaret Başmüfettişi, Ticaret Bakanlığı**

1) https://ingev.org/raporlar/Sosyal_Dayanisma_Ekonomisi_icin_Guclu_Kooperatifcilik.pdf

İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı birinci bölümü altında yer alan suçlardan dolayı cezalandırılabilir. Düzenleme ile kanun koyucu o dönemde kooperatif faaliyetlerinin devletin bizzat topluma sağladığı hizmetler kadar önemli olduğunu kabul etmiştir. ²

II. 2. Kamu Görevlisi Kavramı

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na göre kamu görevlisi, kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişiyi ifade etmektedir. (TCK Md.6/1-c)

Mülga 765 sayılı eski TCK’da “memur” kavramı kullanılıyorken, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda hem kavram hem de içeriği değiştirilmiş, “memur” yerine “**Kamu görevlisi**” kavramı kullanılmıştır. Bununla birlikte, bu kavram Anayasa’da, Devlet Memurları Kanunu ve Memurların ve Diğer Kamu Görevlerinin Yargılanması Hakkında Kanunda da memurların haricinde diğer kamu görevlileri şeklinde zikredilmiştir. (Anayasa Md.128/1, DMK 164/3, MDKGYHK Md.1)

III - Suçun Faileri

III. 1. Yönetim Kurulu Üyeleri

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’na göre kamu görevlisi gibi cezalandırma kapsamına kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyeleri ve memurları girmektedir. (KK Md.62/3, 70/2)

Yönetim kurulu üyeleri kooperatif genel kurul toplantılarında kooperatifi temsil ve idare etmek üzere seçilen ve en az üç gerçek veya tüzel kişiden oluşan organdır. (KK Md.42/2/2, 55/2)

Ancak, yönetim kurulu kooperatifin kuruluşunda ana sözleşmenin tescili esnasında atama ile de göreve gelebilir. (KK Md.3/1/8)

Bununla birlikte, yönetim kurulu üyelerinin madde kapsamında cezai sorumluluklarına gidilebilmesi için kooperatifin tüzel kişilik kazanmış olması şart olup, ticaret sicil müdürlüğü nezdinde tescil edilmemiş bir kooperatif henüz tüzel kişilik kazanmadığından³ bu durumdaki bir kooperatifin yönetim kurulu üyelerinin 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu 62/3. Maddesi kapsamında “**Kamu Görevlisi**” gibi cezai sorumluluğuna gidilemeyecektir.⁴

III. 2. Kooperatif Memurları

Kooperatiflerde kamu görevlisi gibi cezalandırılacak kişilerden biri de kooperatif memurlarıdır. (KK Md.62/3)

Yasada bu kavrama Ek:2/1. Maddedeki cezai hükümlerde ve ilgili bakanlıkların bu kişiler hakkında açılmış davalara katılma talebinde bulunacaklarına ilişkin düzenlemelerde yer verilmiş, ancak

2) <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/72031/1pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3) Bkz. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu Madde 7

4) Y.5.CD.05/04/1995 E.240/K.1015

kavramın kapsamı açıkça tanımlanmamıştır. Dolayısıyla, **kooperatif memurları** kavramı Yargıtay içtihatlarıyla açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Yargıtay konuya ilişkin kararlarında, kooperatifte çalışan kimsenin kooperatif memuru olarak kabul edilebilmesi için ana sözleşmeye göre ya genel kurul ya da yönetim kurulunun buna ilişkin bir kararı olması gerektiği, bunun dışında usulünce görevlendirilmeden çalıştırılan kimsenin kooperatif memuru olmadığına hükmetmiştir. Böylelikle arızı şekilde bedelli veya bedelsiz olarak kooperatife iş gören herkesin kamu görevlisi gibi sorumlu tutulamayacağı anlaşılmaktadır.⁵

O halde bir kişinin kooperatif memuru olarak nitelendirilebilmesi için, öncelikle kooperatifin ana sözleşmesinde genel kurula ya da yönetim kuruluna kooperatifin konusuna göre bazı işlerin yürütülmesi için başkaca kimselere görev verilebileceğine ilişkin bir yetkinin verilmiş olması gerekir. Kanımızca, kooperatif memuru sayılacak kişiler ile kooperatif arasında bir hizmet akdinin mevcut olması ve yönetim kurulunun işveren sıfatıyla bu akdin bir tarafı bulunması şarttır. Bu bağlamda, örneğin kooperatife serbest meslek hizmeti kapsamında mali müşavirlik yapan kişi kooperatif memuru sayılmaz iken kooperatifte sigortalı olarak periyodik ücret karşılığı istihdam edilen muhasebe elemanı, müdür, sekreter, veznedar, depo görevlisi, sayım memuru bu kapsamda değerlendirilmelidir.

IV - Suçun Unsurları

IV. 1. Suçun Maddi Unsuru

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda görevi kötüye kullanma suçu, kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olmak ya da kişilere haksız bir menfaat sağlamak yahut kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olmak ya da kişilere haksız bir menfaat sağlamak olarak tanımlanmıştır. (TCK Md.257/1-2)

Dolayısıyla, düzenlemenin birinci fıkrasında icrai, ikinci fıkrasında ise ihmali eylemin cezalandırılması öngörülmüştür. Bu bağlamda, görevi kötüye kullanma suçunun maddi unsuru, görevlerinin gereklerine aykırı hareket ederek veya görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına yahut kişilerin haksız menfaat edinmesine neden olmaktır.

IV. 2. Suçun Manevi Unsuru

Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunun manevi unsuru genel kast olup, bu suçlar taksirle işlenememektedir. Anılan yasada kast, **“suçun kanunî tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi”** olarak tanımlanmıştır. (TCK Md.21/1)

Dolayısıyla, bu suçta kast **“kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı davrandığı ya da görevinin gereklerini yerine getirmekte ihmal veya gecikme gösterdiği bilinç ve iradesine sahip olması, suçun unsurlarını bilerek ve isteyerek hareket etmesi”** şeklinde ortaya çıkar.⁶

5) ÇETİN Erol, *Ceza Hukuku Açısından Kooperatifler ve Kooperatiflerde İşlenen Suçlar*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004, s.24

6) ERGÜN OKUYUCU Güneş, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 82, 2009, s. 17,18

IV. 3. Yargı Kararları

Görevi kötüye kullanma suçu ile ilgili yargı kararları irdelendiğinde; sıklıkla yönetim kurulu üyelerinin ortaklar arasındaki eşitlik ilkesine aykırı eylemleri nedeniyle cezai takibata uğradıkları⁷, bunun dışında ana sözleşmenin ihale ile ilgili hükümlerine aykırı hareket ederek kooperatifi zarara uğratmak⁸, yönetim kurulu kararı olmaksızın yükleniciye fazla para ödemek⁹, yine yönetim kurulu kararı olmaksızın avans vermek¹⁰, genel kurul kararını yerine getirmemek¹¹, kooperatifin vergi ve benzeri yasal yükümlülüklerini yerine getirmemek sebebiyle gecikme cezası doğmasına sebebiyet vermek¹², usulsüz kredi kullandırmak¹³ gibi eylemler nedeniyle kooperatif yönetim kurulu üyeleri ile memurlarının görevi kötüye kullanma suçu kapsamında cezalandırıldıkları anlaşılmaktadır.

V - Sonuç

Kooperatifleri karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet araçlarını kullanarak amaca ulaşmaya çalışan ortaklıklardır. Toplumun önemli bir kesimini kapsamaması nedeniyle 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda yönetim Kurulu üyeleri ve kooperatif memurlarının kooperatifin para ve malları bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılmaları öngörülmüştür.

Kapsama giren suçlardan biri olan görevi kötüye kullanma suçunun işlenebilmesi için bu kişilerin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek yahut görevinin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstermek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olmaları ya da kişilere haksız bir menfaat sağlamış olmaları ve bu eylemleri bilerek/isteyerek yapmış olmaları gerekmektedir.

Kaynakça

1-T.C.Yasalar (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Anayasa, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun)

2-Gönen ERİŞ, Açıklamaları, İctihatlı, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, Seçkin Yayınevi, 1998

3- Erol ÇETİN, Ceza Hukuku Açısından Kooperatifler ve Kooperatiflerde İşlenen Suçlar, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004

4- Güneş OKUYUCU ERGÜN, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 82, 2009

7) YCGK 27/06/1988 E.277/K.302

8) Y.5.CD.31/01/1995 E.3806/K.235

9) Y.5.CD. 16/10/1986 E.4261/K.4061

10) Y.5.CD. 14/03/1996 E.117/K.726

11) Y.5.CD. 05/03/1997 E.4454/K.741

12) Y.5.CD.20/03/1997 E.811/K.1072

13) Y.5.CD.09/07/1997 E.1864/K.2654

KOOPERATİFÇİLİK İPEK YOLU İLE YENİDEN CANLANIYOR MU?

Vedat SADIOĞLU*

Giriş

Asya ile Avrupa arasındaki mal taşımacılığında 'Bir Kuşak Bir Yol' (Tarihi İpek Yolu) Projesi, maliyet ve zaman açısından en güvenli rota olarak nitelendiriliyor.

Türkiye bu projede, 'Orta Koridor' denilen bölümde yer alıyor. Orta Koridor, Türkiye'den başlayarak, demiryolu ve karayolu bağlantılarıyla Çin'e ulaşıyor.

Resim 1: Türkiye'den Çin'e giden ilk ihracat treni 4 Aralık 2020 tarihinde İstanbul'dan yola çıkmıştı. İstanbul'dan törenle uğurlanan ihracat treni 12 günde Çin'e ulaştı. TCDD, toplam katedilen mesafenin 8 bin 693 kilometre olduğunu açıkladı.

*Araştırmacı Yazar (vsadioglu1960@hotmail.com)

Bu koridor, Türk ihracatçılara 10 günde 5 ülkeye erişim imkânı sağlıyor. Nitekim 2020 yılında Çin'e gönderilen ilk ihracat treni iki kıta, iki deniz ve beş ülkeyi (**Türkiye, Gürcistan, Azerbaycan, Kazakistan, Çin**) geçerek Çin'in Xian şehrine ulaştı.

Türkiye ile Çin arasında, '*İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu ile Orta Koridor Girişiminin Uyumlaştırılmasına İlişkin Mutabakat Zaptı*', 14 Kasım 2015 tarihinde imzalandı.

İpek Yolu, sadece mal taşımacılığında değil, hizmet, lojistik, tarım ve güvenli gıda temininde de işbirliği yapılmasını gerekli hale getirmiştir.

Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti, aralarında ortak bir çalışma yaparak, her iki ülkenin kooperatifleri arasında iş birliği ve güç birliği oluşturma kararı da almıştır.

Türkiye ile Çin, kooperatifçiliğin tüm alanlarında daha etkin işletilmesi anlamında işbirliği protokolleri düzenlemişlerdir.

Resim 2: 2014 yılında Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu'nun davetlisi olarak Çin Halk Cumhuriyetine giden 13 kişilik **TÜRKİYE KOOP** heyeti, Çin tarafı ile bir çerçeve protokolü imzalamıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Birliği (**CHINA-COOP**) ile Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (**TÜRKİYE KOOP**) arasında imzalanan anlaşmayla, iki ülke kooperatiflerinin uluslararası alanlarda güç birliği yapılmasına yönelik adımlar böylece atılmış oldu.

Türkiye Ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasındaki İşbirlikleri

'**Eski İpek Yolu**', medeniyetlerin gelişimine ve birbirleriyle olan etkileşimine büyük katkılarda bulunmuştur.

Yaşanan gelişmeler sonucunda önemini kaybeden İpek Yolu'nu canlandırmak için birçok proje tasarlanmış ancak hayata geçirilememiştir.

2013 yılında Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Xi Jinping, Asya'yı Avrupa ve Afrika başta olmak üzere diğer bölgelere bağlamayı amaçladığı "**Kuşak ve Yol İnisyatifi**" adlı girişimini dile getirmiştir.

İnisyatif, katılımcı ülkeler adına ekonomi, politika, kültür ve teknoloji değişimi açısından birçok avantaj sunmaktadır.

Çin'in başlattığı bu inisiatif zamanla dikkatleri üzerine toplamış ve büyük ilgi görmüştür.

Türkiye'nin de dâhil olduğu birçok ülke inisyatife olumlu yaklaşarak destekleyicisi olmuştur. Bu makalenin temel amacı 'Kuşak ve Yol İnisyatifi'nin, Türkiye-Çin ilişkilerine ekonomik açıdan sunduğu fırsatları ve imkânları analiz etmek olacaktır.

Kuşak ve Yol İnisyatifi'nin Türkiye'nin ekonomi güvenliğine etkileri incelenirken; iki ülke arasında var olan ilişkilerin geliştirilmesi ve '**Kazan-Kazan**' mantığıyla ortaya çıkacak fırsatların değerlendirilmesi de ele alınacaktır.

Çin Halk Cumhuriyeti ile Türkiye Kooperatifler Birliği arasında 2014 yılındaki toplantıda, iki ülke arasında protokol sözleşmesi imzalandı.

İmzalanan sözleşmeyle, kooperatiflerin evrenselliğinin fiili iş yapış biçimlerine ve güç birliğine dönüşebileceği ifade edildi. "*Dünyanın geleceğinde güvenli gıda temini ve kaynakların doğru kullanımı anlamında kooperatiflere büyük görevler düşmektedir*" düşüncesi prensipte kabul edildi.

'*Kooperatifçiliğin Evrensel İlkeleri*' benimsenmiş ve yaşama geçmiş örgütlü bir yapı olduğu vurgulandı. Gelecekte, kooperatiflerin üretimdeki, satıştaki ve pazarlamadaki etkinliğinin bugünkünden çok daha ileride olacağı, bu anlamda '**İpek Yolu**'nun öneminin daha da artacağı belirtildi.

Resim 3: Çin, zeytin ve prina yağı ithalatının % 91'ini Avrupa ülkelerinden yaptı. İspanya % 60 ile Çin'e en çok zeytin ve prina yağı ihraç eden ülke olurken onu % 24 ile İtalya ve % 6 ile Yunanistan takip etti. Türk zeytinyağı satışlarının Çin pazarında artırılabilmesi için TARİŞ önemli çalışmalar yapmaktadır.

Çin'de oluşan yeni sınıfın Batı tipi tüketime yatkın olduğu ve bu nedenle tüketim alışkanlıklarının değiştiği bir gerçektir.

Örneğin Çin'de zeytinyağı tüketimine ilgi artmaktadır. Çin'in yıllık zeytinyağı ithalatı yaklaşık 45 bin ton civarındadır.

Türkiye'nin Çin'e zeytin ve prina yağı satışı da önemli ölçüde artmıştır. 2010/2011 döneminde 354 ton olan satış, 2011/2012 döneminde 833 tona yükseldi.

Çin, tüm zeytin ve prina yağı ithalatının %2'sini Türkiye'den yaptı. Türk zeytinyağı satışlarının Çin pazarında artırılabilmesi için öncelikle ülke imajının yükseltilmesi gerekir. Ayrıca, Türkiye'nin önemli bir üretici olduğunun tüketicilere aktarılması gerekir.

Çin ACFSMC(All China Federation of Supply and Marketing Cooperatives) başkanı Wang Xiu, Batı dünyasına karşı Çin Halk Cumhuriyeti'nin alternatif olmayı amaçladığını bildirdi.

Bu anlamda, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan Türkiye'nin çok önemli bir ülke konumunda olduğunu ileri sürdü. Wang Xiu, eski İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasının

önemine işaret ederek, “ Çin Halk Cumhuriyeti'nin İpek Yolu'nu yeniden canlandırılmak istediği noktada Türkiye büyük önem arz ediyor. Bu nedenle, iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmeliyiz. İki ülkenin kooperatif örgütleri bir araya gelerek, işbirliğinde öncü olabilirler” dedi.

Bu bağlamda, Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti kooperatif birlikleri arasındaki ikinci toplantı 2015 yılında Türkiye'de yapıldı ve bu toplantıların her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesine karar verildi.

Türkiye Milli Kooperatif Birliği'nin Çalışmaları

2014 yılında Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu'nun davetlisi olarak Çin Halk Cumhuriyetine giden 13 kişilik **TÜRKİYE KOOP** heyeti, Çin tarafı ile bir çerçeve protokolü imzalamıştı.

Bu protokol çerçevesinde 9/13 Eylül 2015 tarihleri arasında Türkiye'yi ziyaret eden en üst düzey Çin heyeti, 10 Eylül tarihinde dış alım-dış satım kapasitesi olan kooperatif birliklerinin üst düzey yöneticileri ile Ankara'da bir toplantı yaptı.

Toplantıya katılan üst düzey kooperatif ve birlik yöneticileri toplantı sırasında sergilenmek üzere dış satıma uygun, markalı ve kalitesi belgelenmiş ürünlerinden örnekler getirdiler.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin en büyük kooperatif örgütü ve devlet işletmelerinden sonra gelen ikinci büyüklükteki ekonomik işletmesi Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu (**CHINA COOP**), **TÜRKİYE KOOP**'a gönderdiği yazıda, Uluslararası Kooperatif Ürünleri Fuarı adı altında bir e-ticaret ortamı yarattıklarını bildirmiştir.

Bu platforma Türkiye'den Çin'e mal satmak isteyen kooperatiflerin ürünlerini internet üzerinden tanıtmaya olanağı yarattıklarını ve bu yolla ürünlerini Çin tüketicisine satabileceklerini duyurmuştur.

Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu'nu (**ACFSMC**) temsilen Başkan yardımcılarında Yang Rui'nin başkanlığında 6 kişilik bir heyet, 15/18 Eylül 2018 tarihleri arasında Türkiye'yi ziyaret etti.

Resim 4: Bir Kuşak Bir Yol projesi, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in 2013 yılında Kazakistan ziyareti sırasında açıkladığı, Çin'in küresel hedeflerini gerçekleştirmeyi amaçlayan ve üç kıtada birçok ülkeyi kapsayan atılımıdır. Bu proje ile birlikte tarihi İpek Yolu'nun tekrar canlandırılması, hem kara yoluyla hem de deniz yoluyla Çin'den başlayıp İngiltere'ye kadar birleştirilmesi, yeni demiryolu bağlantılarının yapılması, limanlara yatırımların artırılması ve yeni güzergâhların ortaya çıkması ile Avrasya kıtasının daha iyi kenetlenmesi planlanmaktadır.

Ziyaretin amacı, Çin Halk Cumhuriyeti ile ticaret yapabilecek kooperatif kuruluşlarını yakından tanımak ve satın alınabilecek Türk kooperatif ürünleri hakkında bilgi sahibi olmaktır.

Ayrıca Pekin'de sanal olarak düzenlenen kooperatif ürünlerini tanıtmayı amaçlayan sergide Türk ürünlerinin nasıl tanıtılacağı konusunu görüşmeler yapıldı.

2014 yılında başlayan ve 2015 yılında Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ile **ACFSMC** arasında, ortak bir iyi niyet protokolü imzalayan iki ülke kooperatif ürünlerinin pazarlanmasına dönük adım giderek artmaktadır.

20,592 kooperatif işletmesi olan ve 3,4 milyon insana istihdam yaratan Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyetinde kamu sektöründen sonra gelen ikinci büyüklükte iş hacmine sahip olup, yıllık cirosu toplam 712,8 milyar doları bulmaktadır.

Çin, tarihi İpek Yolu vasıtasıyla Türkiye ile olan ticaretini geliştirmek istiyor. 'Bir Kuşak Bir Yol' projesiyle gerçekleştirmek isteği inisiyatifin içerisinde, Türkiye'deki kooperatiflerle irtibat kurmak da vardır.

Çin devleti bunu, Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu aracılığıyla gerçekleştirmek amacındadır.

Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu **CHINA COOP**, Türk kooperatif ürünlerini Çin'de tanıtmak istiyor.

Resim 5: Çin Heyeti, **KÖY-KOOP**standında yer alan “kurutulmuş mandalinayı” çok beğendiklerini **KÖY-KOOP** başkanlığına ilettiler.

Bu program çerçevesinde 11 Eylül 2015 tarihinde **CHINA COOP**, Pankobirlik'te ve Konya Şeker'in Çumra üretim tesislerinde incelemelerde bulunulmuştur.

Resim 6: **KÖY-KOOP**, Çin'de ülkemiz ürünlerinin tanıtılması, ticaretimizin gelişerek ihracatımızın artırılması için kooperatif olarak önemli adımlar atacaklarını bildirmişlerdir.

Siyah İncir Ve Kurutulmuş Mandalina Çin'e Açılıyor

Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında iş birliğini geliştirme çalışmaları çerçevesinde, Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonundan (**ACFSMC**) bir heyet, ülkemizi ziyaret ederek ikili görüşmelerde bulundu.

Toplantıya, Çin Federasyonu'nu temsilen 6 kişilik bir heyet katıldı. Çin Halk Cumhuriyeti ile ülkemizdeki kooperatifler arasında işbirliğini geliştirmek için Ankara'da toplantı düzenlendi.

Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu (ACFSMC) ile görüşmelere, ülkemizi temsilen Ticaret Bakanlığı Bakan Yardımcısı, Kooperatifçilik Genel Müdürü ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Başkanı katıldılar.

Ülkemiz kooperatifliğini anlatmak üzere,

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Birliği,

Gülbirlik, Marmarabirlik,

Trakya Birlik,

Tariş Zeytinyağı Üzüm ve İncir Tarım Satış Kooperatifleri,

Fiskobirlik ile Pankobirlik'in başkanları ve temsilcilerinin yanı sıra, **KÖY-KOOP** başkanı da hazır bulundu.

Daha sonra Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonundan (**ACFSMC**) bir heyet, **KÖY-KOOP** ile ikili bir görüşme yaptı. **KÖY-KOOP** Başkanlığı, Çin heyetinin, **KÖY-KOOP** standında yer alan "*Kurutulmuş Seferihisar Mandalinası*"nı çok beğendiklerini söylediler.

Birlik, kurutulmuş mandalınanın bir inovasyon ürünü olarak Çin pazarında yer bulabileceğini bildirdi.

Çin heyetinin ülkemizdeki tarımsal üretim potansiyelini tanımak ve ürünlerimizin kooperatifler aracılığıyla Çin'e nasıl pazarlanabileceğiyle ilgili bilgiler almak için geldiklerini vurgulayan KÖY-KOOP başkanı, "*Çin, işbirliğini artırarak ürünlerimizi tanıtabileceğimiz önemli bir pazar. Pazarlama konusunda özellikle "e-ticaret" başta olmak üzere, Çinli mevkidaşlarımızdan öğreneceğimiz birçok yeni bilgi var*" dedi.

Bu toplantıda, hem tarımsal ürünler hem de kooperatiflerin pazarladığı tarımsal girdilerle ilgili nasıl alışveriş yapabileceğine dair önemli görüş ve öneriler yer aldı.

Ürünleri tanıtan sunumların ardından, kooperatiflere ait stantları gezen Çin heyetinin, **KÖY-KOOP** standında gördükleri ve tattıkları "**Bursa Siyah İncirini**" de çok sevdiklerini belirttiler.

KÖY-KOOP başkanı, "Bursalı ortaklarımız tarafından üretilip hem iç pazara sunulan, hem de dünyanın dört bir tarafına ihraç edilen '**Bursa Siyahı**' olarak da bilinen siyah inciri gören Çin heyeti çok şaşırıldı.

Nasıl yendiğini bile bilmeden inciri tattılar ve bu lezzet karşısında büyük bir şaşkınlık ve hayranlık duydular. Çin heyeti, bu farklı incirin Çin'e gönderilmesinin mümkün olup olmadığını sordular.

Çinli dostlarımıza istedikleri takdirde, Türkiye'den 2 gün içerisinde uçak ile taze olarak siyah incir ulaştırabileceğimizi ve raf ömrünün 15 gün olduğunu anlattık.

Onların bu sağlıklı ve faydalı meyveden mahrum kalmalarını istemediğimizi belirttik” dedi.

Çin'deki kooperatiflerle işbirliği yaparak Türk kooperatif ürünlerinin Çin pazarında tanıtılmasının öncelikli hedefleri olduğunu belirten **KÖY-KOOP**, önümüzdeki yıllarda Çin'e yapılacak olan ziyaretlerde **KÖY-KOOP**'un, ortaklarının ürettiği tüm ürünlerden örneklerle gideceğini ve Çin'de Türk ürünlerinin tanıtılması adına, ortaklarımızın ürettiği ürünlerin sanal ticaret sitelerinde yer alması için çalışmalar yapacaklarını bildirdi.

Ülkelerinde kurutulmuş meyve sektörünün çok büyük olduğunu, kurutulmuş mandalınanın ve incirin bir inovasyon ürünü olarak Çin pazarında yer bulabileceğini ve bununla ilgili ortak adımlar atmamız gerektiğini belirttiler.

Sonuç Ve Öneriler

2014 yılında başlayan, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ile Çin Tedarik ve Pazarlama Kooperatifleri Ulusal Federasyonu (**ACFSMC**) arasında ortak bir iyi niyet protokolü imzalayan iki ülkenin, kooperatif ürünlerinin pazarlanmasına dönük adımları giderek artmalıdır.

Ankara'da dış ticaret kapasitesi olan tüm kooperatif birliklerinin temsilcilerinin, ürünlerinin örneklerini de sergileyebilmeleri için kolaylıklar sağlanmalıdır.

Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü'nün de katılacağı toplantılar yapılmalıdır.

Böylece, hem tüm kooperatif kuruluşlarımızın temsilcileri ile Çin heyetini tanıştırmış, hem de aynı anda kooperatif ürünleri konusunda kendilerine görsel ve açıklamalı bilgi sunumu yapılmış olacaktır.

Türkiye ile Çin arasında, *'İpek Yolu Kuşağı'nın Orta Koridor Girişiminin Uyumlaştırılmasına İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanması Tasarısı'* birçok düzenlemeleri de içermektedir.

Bunların içinde özellikle; Fon İşbirliği, devlet ve sosyal kooperatif sermayesi de dâhil olmak üzere özellikle Asya Altyapı ve Yatırım Bankası, İpek Yolu Fonu ve diğer hükümet fonları, piyasa işlemleri, yardım fonları, uluslararası ve sosyal fonlar aracılığıyla bu programlara yatırım ve finansman desteği sağlanmaktadır.

Ülkemizdeki kooperatif birliklerinin de bu fonlardan yararlandırılması sağlanmalıdır.

Kaynakça

- 'İstanbul Ticaret Gazetesi', Sayı: 3155, Tarih: 9 Nisan 2021, İTO Yayını, İstanbul.
- <https://sosyalekonomi.org/kooperatiflerin-gelecek-vizyonu>(Erişim Tarihi: 22.04.2021).
- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/883993>(Erişim Tarihi:22.04.2021).
- <http://www.turkey.coop/haberdetay/TURKIYE-KOOP--Cin-Tedarik-ve-Pazarlama-Kooperatifleri-Ulusal-Federasyonu-ust-duzey-yoneticileri-ile-Turk-Kooperatiflerinin-yoneticilerini-bir-araya-getiriyor>(Erişim Tarihi:22.04.2021).
- <http://www.turkey.coop/haberdetay/Cin-Kooperatif-Heyeti-Turkiyeye-Geliyor>(Erişim Tarihi:22.04.2021).

- <http://www.gercekizmir.com/haber/-Kurutulmus-mandalina-Cin-e-aciliyor>(Erişim Tarihi:22.04.2021).
- <http://www.tariszeytinyagi.com/www.tariszeytinyagi.com>(Erişim Tarihi:22.04.2021).
- <https://iktibasdergisi.com/2018/01/12/bir-kusak-bir-yol-projesi-nedir>(Erişim Tarihi:22.04.2021).
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Bir_Kuşak,_Bir_Yol(Erişim Tarihi:22.04.2021).
- <https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/Kurulan-Kapanan-Sirketistatistikleri> (Erişim Tarihi:30.04.2021).
- <https://www.koykoopizmir.com>(Erişim Tarihi:30.04.2021).
- <https://www.lojiport.com/ilk-ihracat-treni-cine-ulasti>(Erişim Tarihi:30.04.2021).
- <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/cinliler-zeytinyagini-silip-supurdu>(Erişim Tarihi:07.05.2021).
- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file>(Erişim tarihi:07.05.2021).
- <https://www.utikad.org.tr/Detay/Sektor-Haberleri/13643/turkiye-ve-cin-den-yeni-ipek-yolu-hamlesi>(Erişim Tarihi:09.05.2021).
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/03/20170308-28.pdf>(Erişim Tarihi:09.05.2021).

SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA İNSAN ODAKLI BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yeter DEMİR USLU*

1. Giriş

Geçmişten günümüze sağlık hizmetlerinin odak noktası değişiklik göstermiştir. Sunucu odaklı, hasta odaklı ve insan odaklı olarak sağlık hizmeti sisteminin belirlenmesinde etkili olmuştur. Son yıllarda sağlık sektöründeki yaşanan değişimlerle beraber insan odaklı hizmet anlayışı ön plana çıkmıştır.

Bu doğrultuda sağlık hizmetleri sürecinde hastayla kurulan ilişkilerde; hastanın ihtiyaçlarının ne olduğu tespit edilerek hizmet sunulması noktasında, bu bilgiler sağlık çalışanı açısından son derece önem arz etmektedir.

Hastalara karşı yapılacak olan duyarsız davranışlar ise olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu gibi nedenlerden dolayı hastaya destek olmanın ne kadar önemli olduğu gözler önüne serilmiştir.

Hastanın ve hasta yakınlarının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayarak, şeffaf, şefkatli ve insancıl bakım faaliyetlerini sürdürerek hastalara insan odaklı yaklaşım sergilemenin önemi gün geçtikçe artmaktadır. İnsan odaklı bakış açısı konusunda literatürde yazınlar olmasına ve bu terimin sağlık politikası ve sağlık araştırmasına genellikle dahil olmasına rağmen kesin olarak anlaşmaya varılmış olan standart bir tanım bulunmamaktadır (*Demir, 2020*).

2. Sağlık Hizmetleri

İnsanların yaşamlarını sürdürebilmesi, yaşam kalitelerini yükseltebilmesi ve korunması için önemli bir yere sahip olan sağlık hizmetlerinin düzeyi, bulunduğu ülkenin gelişmişlik düzeyleri ile

* Prof. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi

ilgili ipuçları vermektedir. Sağlık hizmetlerinin finansmanı, paydaşları, tedarik süreçleri ve sunumu detaylı olarak incelenmesi gereken çok büyük kapsamlı hizmetlerdir (Asunakutlu, 2005).

Genel olarak sağlık hizmetleri sağlığın korunması, hastalıkların tedavi edilmesi ve insan sağlığına zarar veren faktörlerin yok edilmesi gibi hizmetleri kapsamaktadır. Ayrıca sağlık hizmetleri kişilerin sağlıklarını korumak, sağlık durumlarını daha iyiye taşımak ve hastalık halinde eski sağlığına kavuşturmak için yapılan bütün hizmetleri kapsamaktadır (Dirican, 1990).

Sağlık hizmetleri; “**tedavi edici sağlık hizmetleri**”, “**koruyucu sağlık hizmetleri**” ve “**rehabilitasyon edici sağlık hizmetleri**” olarak üç grupta yer almaktadır. Koruyucu sağlık hizmetlerini açıklamak gerekirse çevreye ve bireye yöneliktir. Kişiyeye yönelik olan koruyucu sağlık hizmetleri; hastalıkların erken teşhis edilip tedavi edilmesi, kişilerin sağlık düzeyinin yükseltilmesi, doğru beslenme, aile nüfus planlaması, çalışmaları kapsamaktadır (Demirbilek, Çolak, 2008).

Koruyucu sağlık hizmetlerinden çevreye yönelik olanı ise çevrede sağlığı olumsuz yönde etkileyecek faktörlerin yok edilmesini hedeflemektedir (Bodur, 1991).

Tedavi edici sağlık hizmetleri, tıbbi bakım hizmetleri olarak da ifade edilmektedir ve esas olarak muayene ve tedavi süreçlerinden oluşmaktadır. Tedavi edici sağlık hizmetleri üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Hastaların ilk olarak başvurdukları ve aile sağlığı merkezlerinde ayakta uygulanan tedaviler birinci basamak tedavi hizmetleri kapsamında sunulmaktadır.

Birinci basamak tedavi hizmetleri aile sağlığı merkezlerinin yanında poliklinikler, muayenehaneler ve hastaların evlerinde de verilebilmekte ve daha sonra hekimlerin uygun görmesi halinde hastalar hastanelere yönlendirilebilmektedir (Dirican, 1990).

İkinci basamak tedavi hizmetlerinde ise birinci basamakta tedavileri gerçekleşmeyen hastalara yönelik olup, hastanelerde hizmet sunumu yapılmaktadır. Özel hastanelerde, devlet hastanelerinde ya da özel tıp merkezlerinde ayakta veya yatarak tedavi edilebilmektedir.

İkinci basamakta tedavileri gerçekleşmeyen hastaların ise üçüncü basamaktaki sağlık kurumlarına sevki gerçekleşmektedir. Özel uzmanlık ve yüksek teknoloji gerektiren uygulamaların yapıldığı üniversite hastaneleri, eğitim ve araştırma hastaneleri ile özel dal hastaneleri ise üçüncü basamak tedavi hizmetleri olarak faaliyet göstermektedir (Fişek, 1982).

Üçüncü basamak tedavi hizmeti rehabilitasyon hizmetleri olarak adlandırılmaktadır. 1960'lara kadar psikiyatrik rehabilitasyon hizmetleri oldukça ihmal edilmiştir. Etkin tedavi yöntemlerinin gelişmesiyle birlikte ruh sağlığı çalışanları topluma yeniden kazandırılabilen hastaların geleceğine yönelik çalışmaları gerçekleştirmeye başlamışlardır. Rehabilitasyon, bireyin yeniden en yüksek düzeyde fonksiyon görebilmesini sağlama süreci olarak ifade edilebilir.

Çünkü herhangi bir hastalık bireyin fonksiyon görme düzeyinde değişiklik oluşturabilir. Rehabilitasyon hizmetlerinin amacı da bireyin toplumda yeniden yaşaması, öğrenmesi ve çalışması için gerekli olan duygusal ve fiziksel becerileri yeniden kazanmasını sağlamaya yardımcı olmaktır. Bireyin kazandığı bu becerilerle yaşadığı topluma yabancılaşmadan aile ve sosyal yaşamında aktif rol alması beklenmektedir (Gürhan, Üstün, 1994).

3. Sağlık Hizmetlerinde Bakış Açıları

Sağlık, insanoğlunun hayatında merkezi bir konuma sahiptir. Önemi ise genelde kaybedildiğinde daha iyi anlaşılmaya başlanır. Sağlık durumunun kötüye gitmesi insanın bedeni üzerinde etkileri

olduğu gibi ayrıca sosyal yaşantısı, başkalarıyla olan iletişimi açısından da olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Sağlık hizmetleri sunumu “**hasta odaklı**”, “**toplum odaklı**” ve “**insan odaklı**” olmak üzere farklı bakış açılarıyla gerçekleştirilebilmektedir (*Maesener, 2012*).

3.1. Hasta Odaklı Bakış Açısı

Hasta odaklı sağlık hizmetleri hasta yakını, hasta ve sağlık hizmeti sunucuları arasında yürütülen, hastanın ihtiyaçlarının ve değerlerinin dikkate alındığı sağlık hizmetidir. Hasta odaklı sağlık hizmetlerinin odak noktasındaki hastalar birey olarak değerlendirilir ve hastanın aktif katılımıyla birlikte tedavi süreci planlanır. Amaç olarak hastaya sağlığının geri kazandırılması ve sağlığının geliştirilmesi hedeflenir.

Tedavilerle hedefler belirlenir, hekim ile hastanın rol ve sorumlulukları netleştirilir. Literatürde ise hasta odaklı sağlık hizmetlerinin hasta memnuniyetini ve hizmet kalitesini arttırdığı, tıbbi hataları ise azalttığı görülmektedir (*Kumbasar, 2016*)

Sağlık hizmetleri sunumunun farklı tanımları bulunmaktadır. Tanımlamalarda önemli olarak üç unsur ortaya çıkmaktadır.

Bu üç unsur; iş birliği, hastanın tedavi sürecine aktif katılımı ve hastanın sorumluluklarıdır. Hasta odaklı sağlık hizmetlerinin farklı tanımları aşağıda yer almaktadır.

Hasta odaklı sağlık hizmetinin tanımı olarak hastanın istek, ihtiyaç ve önceliklerinin dikkate alındığı hekim, hasta ve hasta yakını arasındaki iş birliği şeklinde ifade edilmektedir.

Hastanın tedavi sürecine aktif olarak katılması sağlanıp doğru karar almasına yardımcı olacak tüm bilgiler paylaşılır. Hastanın kendi özelliklerine yönelik olarak uygulanan sağlık hizmeti sunumudur. Hasta ve hasta yakını tedavi sürecinin önemli birer parçasıdır. Hastanın birey olarak değerlendirilip, ihtiyaç ve beklentilerine öncelik verilen sağlık hizmetidir (*Stewart, 2003*).

3.2. Toplum Odaklı Bakış Açısı

Toplum odaklı sağlık hizmeti sunumu ise farklı bir bakış açısıyla sağlık hizmeti sunmayı hedeflemektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, toplum odaklı sağlık hizmeti hastalık durumundan daha çok topluma ve çevresine odaklanmış sağlık hizmeti olarak ifade edilmektedir.

Toplum odaklı hizmette sadece hasta birey yerine topluma yani insanlara odaklanmış ve sağlık hizmetini buna göre örgütlemiştir.

Hastalıklardan korunmak ve hastalık yönetimi önemli olarak görülür. Ancak toplumun ihtiyaç ve beklentilerini karşılaması açısından yeterli olarak görülmez. Toplumun merkezinde, ailesini ve içinde bulunduğu kültürel bağlamı çerçevesinde kişinin kendisi bulunmaktadır.

Bunun yanı sıra toplum odaklı bakış açısı, toplumda yer alan insanların sağlık politikası ve sağlık hizmetleri sunumunun şekillendirilmesindeki rollerine de dikkat çekmektedir (*WHO, 2008*).

3.3 İnsan Odaklı Bakış Açısı

Sağlık hizmetlerinin sunumu bakış açılarından bir diğeri ise insan odaklı bakış açısıdır. İnsan odaklı bakış açısını tanımlamak gerekirse; tıbbın bütün imkânlarını uygun bir şekilde hastalara sunan ve insancıl çerçevede kişiyi bir bütün olarak kabul ederek, fiziksel ihtiyaçlarına ek olarak korkularını, geçmişini, duygularını, ruhsal ihtiyaçlarını da dikkate alan bir bakış açısı olarak ifade edilmektedir (*Miles, Andrew, Mezzich, 2011*).

Bir başka tanıma göre ise bu felsefi yaklaşımın hizmet sunumundaki karşılığını (*Netleton, Sarah, 2011*);

- Tedavi ve bakım kişilere onur, saygı ve merhamet ile verilir,
- Bakım ve tedavi iyi organize edilmiştir,
- Tedavi ve bakım, kişinin sosyal, klinik, pratik ve duygusal ihtiyaçları dikkate alınarak kişiselleştirilir,
- İnsanların kendi tedavilerinde aktif rol almalarını sağlar şeklinde ifade etmektedir.

İnsan odaklı bakış açısı kişilerin kendi sağlık ve iyilik durumunu kontrol etmesini desteklemektedir. Bunun yanı sıra kişilerin bu yöndeki gayretlerini de takdir ederek onları motive etmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün diğeri bir tanımına göre insan odaklı bakış açısı; ön planda olan sağlık hizmetlerinde genel olarak vizyon, bireylerin, ailelerin ve toplulukların ihtiyaçlarına insani yollarla yanıt veren güvenilir bir sistemdir. Böylece sağlık sistemi, paydaşların ihtiyaçları etrafında planlanır (*WHO, 2008*).

Bireylerin, ailelerin ve toplulukların sağlık hizmetlerinin kalitesinde iyileşme sağlayarak kamu, özel ve kar amacı gütmeyen sağlık hizmeti sunan sağlık kuruluşlarında birlikteliği sağlar.

Sağlık hizmetlerinin sunumlarında farklı anlayışlar söz konusu olsa bile bu bakış açılarının mutlak bir şekilde birbirinden ayrıştırılabilmesi mümkün değildir. Hasta odaklı bakış açısı ile insan odaklı bakış açısı da birçok yönden benzerlikler göstermektedir.

4. Sonuç

Sağlık hizmetlerinin merkezi kavramının değişim göstermesinin nedenleri arasında siyasal, ekonomik ve sosyal gerekçeler gibi çeşitli nedenler yer almaktadır. İnsan odaklı bakış açısının oluşmasında diğeri kriterler ise sağlık çalışanlarının yetkinliği ve sağlık sisteminin kalitesidir.

Günümüzde sağlık sektöründe insanlara ve topluma sunulan hizmetlerin nitelikleri güvenli ve kullanıcı dostu olarak sürdürülebilmesi için kalite ve akreditasyon çalışmaları çerçevesinde daha uygun olan yaklaşım insan odaklı sağlık hizmeti yaklaşımıdır.

İnsan odaklı bakış açısı ailelerin ve toplulukların ihtiyaçlarına ilişkin insani ve bütüncül yollarla yanıt veren güvenilir bir bakış açısı olduğu ortaya çıkmış olup sağlık hizmetlerinde uygulanmalıdır.

Hastaların ve yakınlarının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak, şeffaf, şefkatli ve insancıl bir şekilde bakım faaliyetlerini gerçekleştirerek var olan yaklaşımın insan odaklı yaklaşım olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

DEMİR, B. (2020). Sağlıkın Kavramsallaştırılması ve İnsan Odaklı Sağlık Hizmetlerinde Kalite ve

Akreditasyon Perspektifi. İnsan ve İnsan, 7(24), 62-83.

ASUNAKATLU, T. (2005). TC Sağlık Bakanlığı Türkiye'de Yataklı Tedavi Kurumlarında Kalite Yönetimi, Nihai Rapor, Ankara, 8-9.

DİRİCAN, R (1990). Toplum Hekimliği-Halk Sağlığı Dersleri, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 49.

DEMİRBİLEK, S, & ÇOLAK, M. (2008). Sağlık Hizmetlerinde Kalite: Manisa İli Örneği. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi; Sayı: 2.

BODUR, S(1991). Aile Sağlığı, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Eğitim Serisi 2, Ankara,7.

FİŞEK, Nusret (1982). Sağlık Hizmetleri ve İşçi Sağlığı Ailelerinin Sağlık Sorunları, Prof. Dr. Nusret Fişek'in Kitaplaşmamış Yazıları-I, Sağlık Yönetimi, Modern Yönetim Semineri, Türk-İş Yayınları No: 144, Ankara.

GÜRHAN, N , ÜSTÜN, B . (1994). Rehabilitasyon Hizmetleri, Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Bülteni, Cilt: 8 Sayı: 31, Ankara, 46.

JAN DE MAESENEER, (2012). "From "Patient" to "Person" to "People": The Need for Integrated, People-Centered Healthcare", The International Journal of Person Centered Medicine, 601-614.

KUMBASAR, B. (2016). Hasta Odaklı Sağlık Hizmetlerinde İletişim. HSP ;3(1):85-90.

STEWART, M, BROWN, J. (2003) Patient-centered medicine: transforming the clinical method. ,5-7.

WORLDHEALTHORGANİZATİON. People Centered Healthcare. Geneva, 2008. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/207004/9789290613930_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Erişim Tarihi, 01.03.2021)

Miles, Andrew ve Juan E. Mezzich. "The Care of the Patient and the Soul of the Clinic: Personcentered Medicine as an Emergent Model of Modern Clinical Practice". The International Journal of Person Centered Medicine. 1/2 (2011): 207-222.

Nettleton, Sarah. The Sociology of Health and Illness. Cambridge: Polity Press, 1995. Quintana, Yuri, Nancy M. Lorenzi ve Mordechai Shani. "People Centered Healthcare Systems: Opportunities and Challenges". British Medical Journal Satellites. 18 (2011): 17-24.

ÜRÜN GÜVENLİĞİ: KAVRAMLAR VE DÜZENLEMELER

Hazal OĞUZ*

Giriş

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin insan sağlığına, can ve mal güvenliğine, hayvan ve bitki sağlığına ve çevreye zarar vermemesi idealindeki ürün güvenliği, hizmet güvenliği ile birlikte tüketicilerin sağlık ve güvenliklerinin korunması kavramının bir parçasını oluşturmaktadır.

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerle birlikte liberal ekonomik sistem altyapısı sayesinde mümkün hale gelen kitle üretim, beraberinde getirdiği tehlikeler nedeniyle tüketicilerin sağlık ve güvenliklerinin korunması ihtiyacını arttırmıştır.

Böylece ürün güvenliği, tüketicinin korunması kavramının giderek önemi artan bir unsuru haline gelmiştir. Sağlık ve güvenlik hakkı sağlanmadan tüketicilerin tam olarak korunması mümkün gözükmemektedir.

Nitekim ekonomik menfaatlerinin korunmasına ek olarak sağlık ve güvenliğinin korunması ile tüketicinin tam anlamıyla korunacağı varsayılmaktadır.

Bu çalışmada ürün güvenliğine yönelik kavramlar ve düzenlemeler; ürün, üretici, genel ürün güvenliği üzerinden ele alınacak, Avrupa Birliği mevzuatında kavramın nasıl karşılık bulduğu ve piyasa gözetimi – denetimi mefhumları irdelenecektir.

1. Kavramsal Olarak Ürün Güvenliği

Ürün güvenliği, gerek Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Evrensel Tüketici Hakları Beyannamesinde gerekse iç mevzuatımızın bir parçası olan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması

**Ticaret Uzmanı, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü*

hazal.oguz@ticaret.gov.tr

Hakkında Kanunda¹ ifadesini bulan tüketicilerin sağlık ve güvenliklerinin korunması hakkının bir parçasıdır; ancak koruma alanı yalnızca tüketicileri kapsamamaktadır. İnsan sağlığı, can ve mal güvenliğinin dışında hayvanların, bitkilerin ve çevrenin korunmasını da hedeflemektedir.

Böylelikle ürün güvenliği kapsamında modern hukuk sistemlerinde kişi olarak kabul edilmeyen ve dolayısıyla hak ve borçlara ehil olmayan hayvanlar, bitkiler ile çevre de korunmaktadır. Elbette bu unsurların korunması dolaylı olarak insanların özelde ise tüketicilerin korunmasına hizmet etmektedir.

Ürün güvenliği, ürün ile tüketici arasındaki ilişkiye dair bir kavramdır. Bu nedenle her ne kadar bazı ürünler² hizmet amaçlı olarak kullanılsa da ürün güvenliği hizmet güvenliğini içermemektedir. Ürün güvenliği ile hizmet güvenliği kavramlarının bir araya gelmesi ile birlikte tüketicinin sağlık ve güvenliğinin korunması hakkı tamamlanmış olacaktır.

Ancak bu iki unsur bir araya geldiğinde kavram sorunu ortaya çıkmaktadır. **AB**'de ürün güvenliği ile hizmet güvenliği birleştirilerek tüketici güvenliği³ kavramı kullanılmaktadır.

Oysa yukarıda da açıkladığımız üzere ürün güvenliği tek başına tüketici güvenliğini aşan bir kavramdır. Ürün güvenliği kavramının bu özelliği tüketicinin korunması terimini de yetersiz bırakmaktadır. Bu nedenle doktrinde kavramsal sorun aşılana dek her kavramın ayrı olarak tek başına kullanılmasında yarar vardır.

Ürün güvenliği de tıpkı ürün sorumluluğunda olduğu gibi yalnızca tüketicinin korunması ile sınırlı değildir (**Tiryaki, 2006: 230**).

Güvensiz ürün onun bizzat tüketicisi olanlar dışında üçüncü kişilere de zarar verebilir. Bu nedenle güvensiz bir ürün, malı satın alan, kullanan veya malla hiçbir ilgisi olmayan üçüncü kişilerin vücut bütünlüklerine veya malvarlıklarına, hayvan ve bitki sağlığına ya da çevreye zarar verebilir.

Bu açıdan bakıldığında güvensiz ürünlerin kamu düzenini bozduğu ve idarenin zorunlu olarak müdahale etmesi gerektiği görülecektir. Buna mukabil bir tüketici işlemi dolayısıyla ekonomik bir zarara uğrayan tüketicinin, mevzuat gereği tanınmış haklarını kullanmaması ve zararını sineye çekmesi halinde, kural olarak, idarenin kamu düzenini gerekçe göstererek faaliyete geçmesi mümkün değildir.

2. Avrupa Birliği'nde Ürün Güvenliği

Ürün güvenliği prensip olarak, hasar ve zararın oluşumundan önce alınması gereken önlemlere ilişkin esasları kapsayan bir kavramdır (**Varol, 2008: 83**).

Tüketicinin korunması alanında ürün güvenliğinin önemi giderek daha fazla artmıştır. Avrupa

1) Madde 1- "Bu Kanunun amacı; kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirme ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemektir."

2) Örneğin uçaklar iktisat açısından değerlendirildiğinde mal olarak kabul edilebilir ancak tüketiciler uçaklarla, yolculuk hizmeti amacıyla ilişkiye girmektedir. Zira çok az sayıda kişi özel uçak satın alarak bunu bizzat mal olarak kullanmaktadır.

3) İng. Consumer Safety

Birliği'nde de buna paralel olarak ürün güvenliği kavramıyla beraber ürün sorumluluğu da gündeme gelmiştir.

1985 yılında çıkarılan 85/374/EEC sayılı **AB** Ürün Sorumluluğu Direktifinde⁴ ayıplı ürünün imalatçısının yanında bunların ithalatçıları ve piyasaya arz edenlerin de bu ürünlerin sebep oldukları zararlardan kusursuz sorumlu tutulacakları düzenlenmiştir.

Avrupa Birliği'nde piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli olması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda klasik yaklaşım mevzuatına uygun olarak üretilen ürünlerin güvenli olmaları hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

Buna paralel olarak düzenlenmemiş alanda bulunan ürünlerin temel gereklerini belirlemek üzere 29.06.1992 tarihinde 92/59/EC sayılı "**Genel Ürün Güvenliği Direktifi**"⁵ hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli olmasını amaç edinen bu Direktif emsal alınarak ülkemizde 29.06.2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun yayımlanmıştır.

Daha sonra **AB**'de yayımlanan 03.12.2001 tarihli ve 2001/95/EC sayılı Genel Ürün Güvenliği Direktifi ile eski direktif yürürlükten kaldırılmıştır.

Yeni Direktifte amaç; eskisinde de olduğu gibi piyasaya arz edilen tüm ürünlerin genel güvenlik şartlarını taşımasının sağlanması, tüketicilerin sağlık ve güvenliklerinin etkin bir şekilde korunmasıdır.

Ülkemizde ürün güvenliği alanında etkin koruma sağlanması amacıyla 2001/95/EC Genel Ürün Güvenliği Direktifinin uyumlaştırılması için hazırlanan Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı henüz yasalaşmamıştır.

3. Genel Ürün Güvenliği Direktifine Göre Ürün, Güvenli Ürün ve Üretici

• Ürün

Ürün, mal, mamul ve eşya gibi terimler çeşitli bilim dalları tarafından tercih edilmekte ve aralarında farklılık bulunduğu ifade edilmektedir. Ürün güvenliği mevzuatı dikkate alınarak çalışmamızda "**ürün**" kavramı tercih edilecektir. İktisadi bir tanımlamaya göre (*Dinler, 2008: 18*) "**insan gereksinimlerini dolaylı ya da dolaysız olarak karşılamaya elverişli ve bu amaç için kullanılmaya hazır her şeye**" mal denir.

2001/95/EC sayılı "**Genel Ürün Güvenliği**" Direktifinde ürün, "**Bir hizmet sağlama kapsamındakiler de dâhil olmak üzere, tüketicilere sağlanan veya tüketiciler için erişilebilir kılınan ve tüketiciler için amaçlanmış olan veya makul olarak öngörülebilir koşullar altında tüketiciler için amaçlanmış olmasa bile onlar tarafından kullanılan ve bir ticari faaliyet kapsamında karşılıklı ya da karşılıksız olarak teslim edilen yeni üretilmiş, kullanılmış ya da yenilenerek kullanıma sunulmuş her türlü ürün**" şeklinde tanımlanmıştır.

Genel Ürün Güvenliği Direktifindeki ürün tanımının 1992 tarihli eski Direktif ile karşılaştırıldığında iki açıdan farklı olduğu görülmektedir. Bir hizmet sırasında doğrudan tüketicilerce kullanılan ürünler ile tüketicilerin kullanımı amaçlanmamış olsa bile belirli şartlar altında tüketiciler tarafından

4) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:en:HTML> Erişim Tarihi: 09.01.2021

kullanılan ürünler tanıma eklenmiş ve Direktifin kapsamına dâhil edilmiştir. Daha önce ifade edildiği üzere ürün güvenliği hizmetleri kapsamadığından Genel Ürün Güvenliği Direktifine dayanılarak hizmet güvenliği sağlanamaz.

Direktifte yer alan ürün tanımında **“bir hizmet sağlama kapsamındakiler”** denilerek tüketicilerin bizzat sevk ve idare ettikleri ürünler de Direktif kapsamında değerlendirilecektir. Örneğin uçak yolculuğu yapan bir tüketici uçağı sevk ve idare etmemekle beraber bagaj taşıma arabasını bizzat kullanmaktadır. Bu durumda bu hizmet bağlamında kullanılan ürün, Direktif kapsamına alınmıştır.

Yine Direktifteki tanıma eklenen **“tüketici kullanım amaçlanmamış olsa bile belirli şartlar altında tüketiciler tarafından kullanılan ürünler”** ifadesiyle belirli bir eğitime tabi tutulmuş uzmanların kullanımına yönelik olan ancak hem genel tüketiciler hem de profesyonellerce kullanılan ürünler kast edilmektedir.

Buna karşılık belirli bir mesleğin icrasına yönelik ürünlerin Direktif kapsamına alınmadığı da açıktır. Örneğin evlerde kullanılan elektrik gerilimi 220 volt olduğundan bu gerilimi aşmayan elektrikli bir matkap hem profesyoneller tarafından hem de tüketicilerce kullanılabilirken 380 volt ⁶ gerilimle çalışan bir kaynak makinesinin tüketicilerce kullanılması mümkün değildir. Bu sebeple bu ürün, Direktif kapsamında değerlendirilemez.

• Güvenli Ürün

AB Genel Ürün Güvenliği Direktifi, yalnızca güvenli ürünlerin piyasaya girmesini amaçlamaktadır. Direktifin 2 nci maddesinin (b) bendinde güvenli ürün, **“kullanım ömrü, hizmete sunulması, kurulumu ve bakımına ilişkin gereklilikleri de kapsayacak şekilde, normal ve öngörülen makul kullanım koşullarında, hiçbir risk taşımayan veya ürünün kullanımı ile ilgili asgari risk taşıyan”** ürün şeklinde tanımlanmıştır. Aynı maddede güvenli ürünlerin temel gerekleri de düzenlenmiştir. Buna göre güvenli ürün, insan sağlığı ve güvenliği bakımından

- Ürünün bileşimi, paketlenmesi, montaj talimatnamesi, mümkün olduğu durumlarda kurulumu ve bakımı da dâhil olmak üzere özellikleri,
- Başka ürünlerle kullanılması öngörülüyorsa, bu ürünlere yapacağı öngörülebilir makul etkiler,
- Ürünün sunumu, etiketlenmesi, kullanımı ve bertaraf ile ilgili uyarılar ve talimatlar, ürünle ilgili diğer bilgi ve açıklamalar,
- Başta çocuk ve yaşlılar olmak üzere ürünü kullanırken riske maruz kalan tüketici kategorileri

açısından azami koruma sağlar. Daha yüksek seviyelerde güvenliğe ulaşabilmenin mümkün olması veya piyasada daha az risk taşıyan ürünlerin mevcudiyeti ürünün ‘tehlikeli’ olduğu ya da piyasada daha güvenli bir ürünün bulunması veya daha güvenli bir ürünün üretilme imkânının olması bir ürünün güvensizliği anlamına gelmez.

• Üretici

Direktifin 2 nci maddesinin (e) bendinde üretici;

- Topluluk içinde yerleşik olması halinde imalatçıyı ve ürüne adını, ticari markasını veya

5) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0059> Erişim Tarihi: 21.12.2020

6) Sanayi elektriği olarak kullanılan gerilim miktarıdır.

herhangi bir ayırt edici işaret koyarak kendisini üretici olarak sunan veya ürünü ıslah eden kişiyi,

- b) İmalatçının Topluluk içinde yerleşik olmaması halinde, yetkili temsilcisini, yetkili temsilcinin de bulunmaması durumunda ürünü ithal eden kişiyi,
- c) Faaliyetleri, bir ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen ve tedarik zincirinde yer alan diğer kişileri

şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre üretici, **AB** içinde faaliyette bulunuyorsa, ürünün imalatçısı veya ürüne adını, markasını ya da ayırt edici bir işareti koyarak kendisini üretici olarak tanıtan kişidir; gerçek üretici **AB** ülkelerinden birinde yerleşik değilse bu durumda onun yetkili temsilcisi, yetkili temsilci atanmamışsa ürünün ithalatçısı üretici kabul edilir. Bunların dışında tedarik zinciri içinde yer alıp faaliyetleri ile ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen kişiler de duruma göre üretici kabul edilebilir.

4. Türkiye’de Ürün Güvenliği

Ülkemizin dış ticaret alanında en çok **AB** üyesi ülkelerle ilişki içerisinde olduğu⁷ göz önüne alındığında teknik mevzuat ve bunların uygulamalarının **AB** ile uyumlaştırılmasının önemi daha iyi anlaşılacaktır. Türkiye ile **AB** arasında bu alanda atılan ilk ve en önemli adım 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının⁸ 6 Mart 1995 tarihinde imzalanmasıdır.

1 Ocak 1996 tarihinden itibaren yürürlüğe giren bu antlaşma ile malların serbest dolaşımını sağlamak amacıyla gümrük vergilerinin, miktar kısıtlamalarının ve eş etkili diğer tedbirlerin kaldırılması öngörülmüştür.⁹

Ancak Gümrük Birliği kapsamında gümrük vergilerinin ve miktar kısıtlamalarının kaldırılması tek başına malların serbest dolaşımını sağlayamadığı görüldüğünden bu tedbirlere ek olarak teknik mevzuatın, uygulanan standartların ve uygunluk değerlendirme prosedürlerinin de uyumlaştırılmasına ihtiyaç duyulmuştur (*Varol, 2008: 37*).

Bu kapsamda Türkiye’nin uyumlaştırmakla yükümlü olduğu **AB** teknik mevzuat listesi 2/97 sayılı **OKK** ile belirlenmiş, **AB** tam üyeliğine adaylığın kabulünü müteakip Katılım Ortaklık Belgesi ve Ulusal Program çerçevesinde uyumlaştırılacak teknik mevzuatın kapsamı genişletilmiştir.

Aynı kararlar teknik engellerin kaldırılmasında kullanılacak **AB** araçları da belirlenmiştir. Mülga Dış Ticaret Müsteşarlığı gözetiminde yürütülen çalışmalar neticesinde söz konusu **AB** teknik araçlarını uyumlaştıracak olan yetkili kuruluşlar 15 Ocak 1997 tarihli ve 97/9196 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilmiştir (*Varol, 2008: 46*).

5. Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Piyasaya arz edilen ürünlerin mevzuatta belirlenen temel gerekleri taşıyıp taşımadığı hususunun incelenmesine piyasa gözetimi ve denetimi denilmektedir.

7) http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046 2014 yılında en çok ithalat ve ihracat yapılan 20 ülkeden 10 tanesinin **AB** üyesi ülkelere olduğu görülmektedir. Erişim Tarihi: 11.01.2020

8) Ankara Antlaşması olarak da bilinen bu antlaşmayla Türkiye ile **AB** arasında gümrük birliği kurulmuştur.

9) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Piyasa Gözetimi ve Denetimi Mevzuat ve Uygulamaları Kitabı, 2013, s: XI

Nitekim 4703 sayılı Kanunda piyasa gözetimi ve denetimi “**yetkili kuruluşlar tarafından, ürünün piyasaya arzı veya dağıtım aşamasında veya ürün piyasada iken ilgili teknik düzenlemeye uygun olarak üretilip üretilmediğinin, güvenli olup olmadığının denetlenmesi veya denetletirilmesi**” olarak tanımlanmıştır.

Ürün güvenliğini temin etmek için piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerinin önemi büyüktür. **AB**'de, üye ülkeler piyasa gözetimi ve denetimi yapacak yetkili kuruluşları ve **PGD** sisteminin altyapısını diledikleri gibi belirleyebildikleri için idari altyapı konusunda üye ülkeler arasında farklılıklar gözlemlenebilmektedir (Demir, 2014: 13) .

Ülkemizde de 15 Ocak 1997 tarihli ve 97/9196 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile **AB** teknik araçlarını uyumlaştıracak olan yetkili kuruluşların aynı zamanda sorumlulukları altındaki ürünlerin piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerini de yürütmeleri öngörülmüştür. Mevcut duruma göre yetkili kuruluşlar ve sorumlu oldukları ürün grupları aşağıda gösterilmektedir. Ticaret Bakanlığı, **AB** ile Türkiye arasında ve yetkili kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliğinden sorumlu kurumdur.

Sonuç

Ürün güvenliği kavramı tüketicilerin sağlık ve güvenliklerini koruma amacıyla tüketicilere yönelik nihai malların sahip olması gereken asgari güvenlik gereklerini belirleyen kurallar bütünüdür. Ancak ürün güvenliği aynı zamanda uluslararası ticareti de düzenlemektedir. Tüketicilerin sağlık ve güvenliklerinin korunması için piyasaya arz edilen malların ve hizmetlerin güvenli olması esastır. Bu durumda ürün güvenliği ile hizmet güvenliğinin yeterli seviyede geliştiği bir piyasada tüketicilerin sağlık ve güvenliklerinin korunabilmesi mümkün hale gelecektir.

Kaynakça

4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun. Elde edilen yer <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4703-20010629.pdf>

Avrupa Komisyonu. (1985). Council Directive 85/374/EEC of 25 July 1985 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products. Elde Edilen yer <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:en:HTML>

Avrupa Komisyonu. (1992). Council Directive 92/59/EEC of 29 June 1992 on general product safety. Elde Edilen yer <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0059>

Demir, E. (2014). Piyasa Gözetimi ve Denetiminde Risk Değerlendirmesi. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Uzmanlık Tezi. Ankara.

Dinler, Z. (2008). İktisada Giriş. Ankara: Ekin Yayınları, 4. Baskı.

Tiryaki, B. (2006). Avrupa Konseyi'nin 25.7.1985 Tarihli Direktifi'ne Göre Üreticinin Sorumluluğunun Şartları ve Tüketicinin Korunması Mevzuatı ile Mukayesesi. AÜHFD, 55, 230.

Varol, S. (2008). Ürün Güvenliği ve Standardizasyon Açısından Tüketicinin Korunması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HERKES İÇİN SPOR GELİŞİM RAPOR

Erdal ZORBA*

İnsanın var oluşundan bugüne kadar onunla birlikte olan sporun kabul edilmiş evrensel bir tanımı yoktur. Ancak, spor olarak kabul edilen aktivitelerde ortak olan belli unsurlar vardır. Spor insanoğlunun var oluşundan beri onunla beraber olan, belirli kurallar içeren, rekabet ortamı olan, haz veren aktiviteler bütünlüğüdür.

Zaman içinde sporun geleneksel değer yargılarındaki esneklik, daha önceki homojen amaçlarının değişmesine neden olmuştur. Sporun 1970'li yıllarda popülerliğinin artması, spor endüstrisine yapılan yatırımların sonucunda dünya genelinde spor bilincinin ve alışkanlığının yerleşmeye başlaması, sporun yaşamın vazgeçilmez bir alışkanlık olarak kabul görmesi, insanların tatilleri boyunca gündelik spor yaşamlarını sürdürmek istemeleri, turizm sektörünün spor ile kaynaşmasının en önemli nedenidir.

Herkes İçin Sporun Sağlık Açısından Önemi

Sağlık, insanların yaşam biçimiyle doğru orantılıdır. Hipokrat asırlar önce *“Eğer biz her ferde, ne çok az, ne de çok fazla, doğru miktarda gıda ve hareket (spor) verebilseydik sağlık için en güvenli yolu bulurduk”* sözünü söylemiştir.

Büyük Türk alimi İbn-i Sina da *“sağlığı korumanın üç temel prensibi vardır; hareket (spor), gıda ve uyku”* diyerek sağlıklı yaşamın ana hatlarını göstermiştir.

Sağlık; hayat tarzınızla ve davranışlarınızla etkilediğiniz çevrenizle çok sıkı bir ilişki halindedir. Bu nedendir ki, zaman süreci içerisinde davranışlarınız ve yaşantınızda meydana gelen değişiklikler sağlık konusunda çok yeni boyutların oluşmasına sebep olmuştur.

**Prof.Dr.,(Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi) erdalzorba@gazi.edu.tr*

Yaşadığımız bu çağda şehirleşmenin hızla artışı, insanlar vücutlarını daha az hareket ettirmesi, çarpık yapılaşmanın getirdiği sosyo-ekonomik ve kültürel problemler ve psikolojik gerginliğe sebep olan faktörler (*gürültü, yoğun trafik, vs.*) insanların sağlık sorunlarının şeklini değiştirmiştir.

Genel sağlık kuralları olarak kabul ettiğimiz; ideal vücut ağırlığı, sigaradan uzak olmak, stresi kontrol altına alabilmek, sağlıklı bir kalp dolaşımı vs. gibi etkenlerin arzu edilen sağlık seviyesinde olmasını sağlayan en büyük araçlardan biri de hareketli ve düzenli yaşam tarzıdır.

Özellikle hareketsizlikten oluşan hastalıklara baktığımızda sebep-sonuç ilişkilerinin temelinde temel sağlıklı yaşam kuralları ile birlikte doğru spor ve egzersiz yapmaktan geçtiği görülmektedir.

Yürüyüş, jogging, koşu, bisiklet, yüzme, kayak gibi büyük kas gruplarının hareket olayına katıldığı dayanıklılık sporları sırasında kaslar, kanın kalbe geri dönüşüne aktif olarak katkıda bulunurlar. Kendisine daha fazla kan geldiğinden ek bir yükte çalışan kalp ise her seferinde daha fazla kanı çevreye göndermek zorundadır. Buna zamanla iyice alışır ve pompa görevini daha ekonomik olarak sürdürür. Kalp kası kuvvetlendiğinden ve irileştiğinden, ayrıca iç hacmi genişlediğinden dinlenmiş durumdayken eskisine oranla daha az sayıda atım ile aynı miktardaki kanı organlara gönderebilir.

Egzersize katılanlar iskelet kaslarındaki kılcal damarların çoğunu kullanırlar. Fiziksel iş sırasında kılcal damarlar görev yapmak üzere açılır ve çalışmalar düzenli sürdürülürse gerektiğinde kanı iletmek üzere kullanıma hazır durumda kalır. Aynı şey kalp kası için de geçerlidir. Kalp kasına ne kadar çok görev verirse kendi içinde kendisini besleyen kılcal damarlar ve bu kılcalların kaynaklandığı asıl damarlar (*koroner*) sürekli olarak geniş durumlarını korurlar. Ayrıca dokuda kullanılan artık ürünlerin uzaklaştırılmak üzere kana geçişi kolaylaşır. Kalbin daha iyi iş görmesi, kanı bolca pompalayabilmesi, genişleyen damarlarla dokuya bol besin gelmesi hücrelerde de değişikliklere yol açar.

Daha çok enerji ortaya çıkması için yağların ve karbonhidratların yanmasını kolaylaştırmak üzere enzimlerde artış olur. Özellikle vücuttaki yağların egzersizlere katılmakla düşüş gösterdiği gözlenmiştir. Damar sertliğine yol açan ve kalp damar hastalıklarından sorumlu olan yağların egzersizlerle azaltılması mümkündür. Bu arada "**iyi huylu**" diyebileceğimiz ve diğer yağlı maddelere karşı savaş vererek damar sertliğini önlemeye çalışan bir madde olan HDL (*yüksek yoğunluktaki lipoprotein*) ise egzersizlerle arttırabilir. Organizma fiziksel yük altındayken, depolanmış yağlar buldukları yerlerden serbestleşirler. Fiziksel aktiviteyi bitirip dinlenmeye geçtikten sonra bile yağların yanması ile enerji sağlanması saatlerce sürer. Bu zayıflamak isteyenlerin unutmaması gereken bir konudur. Ayrıca, egzersizler beyinde iştah merkezinin düzenli çalışmasını sağlayarak beslenme ve enerji harcama dengesini korur. Yaşlandıkça azalan kas kitlesi ve düşen metabolizma hızı nedeniyle daha az yememiz gerekir.

Spor sayesinde; İş verimi artışı, öz saygının gelişmesi, hayata daha mutlu bakması stresle başa çıkabilmesi, kendine güveninin artması, uyku ritminin düzene girmesi, bireyler arası dostluk ve empatinin daha rahat kurulabilmesi her ne kadar bireysel gözükse de toplum sağlığının ve spor bilincin oturtulmasını sağlayacaktır.

Bu yüzden Herkes için spor eğitimi, 3 den 93 e kadar her yaştaki insanın yaşam kalitesini arttırmak, çocukluk çağından itibaren; doğru beslenme, vücudunu doğru kullanma doğru değerleri yaşam felsefesi olarak benimseme özelliklerini geliştirmeyi hedefler. Ayrıca, sigara alkol gibi zararlı alışkanlıklardan uzak durma, daima aktif yaşam tarzını benimseme, aile ve toplum ile uyum içinde olma gibi değerlerde kazandırılmaya çalışılır. Ailede başlayan bu alışkanlıklar, okul çağında gelişir.

Diğer bir boyutu ise spor ve sağlık bilinci yerleşmiş bireylerden doğan toplumun performans

sporlarında da başarıyı yakalaması beklenen bir netice olacaktır. Bu sebeple sağlıklı yaşam ve spor konusunda; kişilerin, ailelerin, eğitimcilerin ve yöneticilerin bilinçli olması çok önemlidir.

H.İ.S Federasyonunun Amaçları

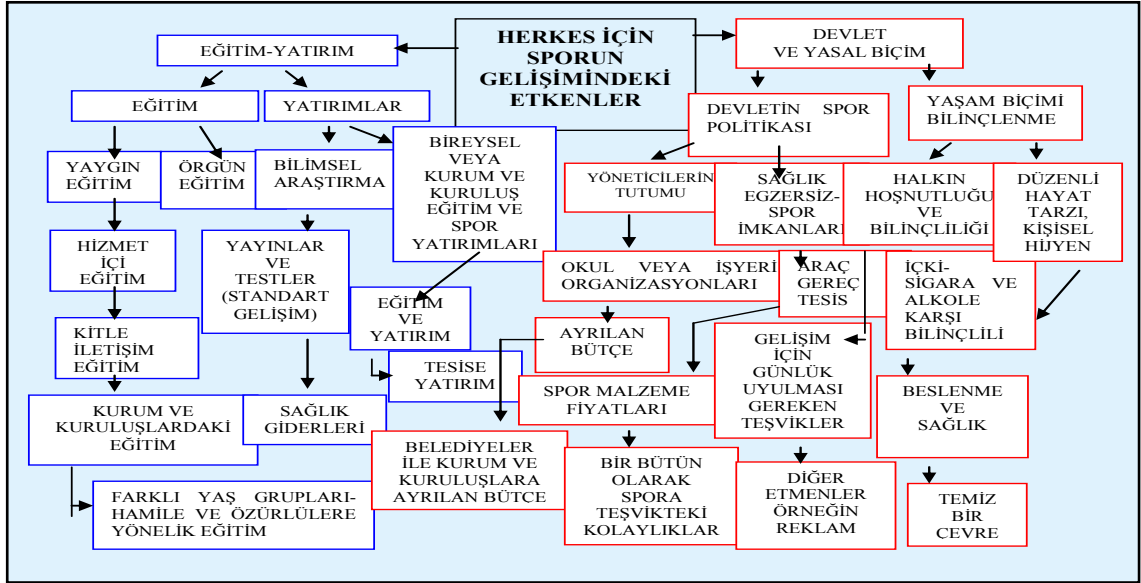
Herkes için Spor Federasyonunun kuruluş amacı; vatandaşlarımızın yaşı, cinsiyeti, sosyal statüleri ne olursa olsun milli geleneklerine saygı göstererek, ekonomik gelişmelerine kültürel zenginliklerine ve sportif aktivitelerine katılmalarına fırsat verebilmek ve bu alanda ilgili kişiler ve kurumlar ile yapılacak işbirliği ile bu işbirliğini gerçekleştirmektir. Buna göre Federasyonun amaçlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Karşılıklı anlayış içerisinde insanlarımızı bir araya getirerek bireyin kendini geliştirmesine fırsat vermek.
- Spor kültürü ve Olimpizm düşüncesinin toplumda yaygınlaşmasına yardımcı olmak,
- Herkes için spor (H.İ.S) düşüncesini yaygınlaştıracak, sempozyum, konferans, bölgesel yada uluslar arası seminer, vb. etkinlikler düzenlemek.
- H.İ.S animatörlerine eğitim düşüncesinden yola çıkarak bu alanda kurslar ve hizmet içi eğitim programları düzenlemek.
- Toplumda yaşam kalitesini arttırmak için **“yaşam koçluğu”** liderleri yetiştirmek
- H.İ.S fikrini geliştirme ve ilerlemesini desteklemek,.
- H.İ.S sponsorluğunu geliştirmek ve hızlandırmak,.
- H.İ.S uygulamasına adapte edilmiş bilimsel araştırmaları hızlandırmak, desteklemek ve yönetim alanında yönlendirmek.
- H.İ.S aktivitelerini artırmak için kitle iletişim araçlarını aktif hale getirmek ve işbirliği içine girmek.
- H.İ.S çerçevesinde yapılacak bütün etkinliklerde ilgili federasyonlar ile işbirliğine girmek.
- Resmi yarışma kurallarına bağlı olmayan yarışmalarla eğlenceye yönelik organizasyonları programlamak ve düzenlemek.
- Diğer Federasyonlara alt hizmet ve spor kültürü desteği vermek
- Bilinen serbest zaman değerlendirme ve spor türlerine yenilerini eklemek amacı ile araştırmalarda bulunmak.
- Bölgesel ve uluslar arası etkinliklere katılarak bu alanda yapılan çalışmaları, yapılan yeni uygulamaları ilgililerin hizmetine sunmak.
- Etkinlikler sırasında vatandaşlarımızın ilgisini çekmek ve spor alışkanlığını kazandırmak için maddi ve manevi ödüller dağıtmak

Herkes için Spor Eğitiminin Kalitesi ve Sporda Gelişimindeki Rolü

Bir ülkenin sporda başarısında devletlerin spordaki yasal konumları ve Spor eğitimine yapılan yatırımla ve buna bağlı olarak genel eğitimle bağdaşması ile şekillenmektedir. (Tablo 1) Ulaşmak istediğimiz hedefleri;

Tablo1: Herkes için Sporun Gelişim Tablosu.

Örneğin; sporu sevmeyen bir okul müdürünün öğrenciler ve öğretmenler üzerinde teşvik edici etkisi olamaz. Tam aksine katılımcıların güdülenmesini olumsuz etkileyecektir. Devletin spor politikası aynı zamanda yatırım, yaygın ve örgün eğitimin gelişmesinde de önemli rol oynamaktadır. Sporun yaşam tarzının toplumda bilinçlenmesinde kitle iletişim araçlarının ve eğitimin rolü şüphesiz çok büyüktür. Toplumun içki, sigara, beslenme, temizlik sağlık konusunda bilinçlendirilmesi, devletin başlıca görevidir. Yerel yönetimleri sağlıklı yaşam kalitesini arttırmada yaptırım ve yatırım hizmetlerini sunması gerekir.

Gelişmiş toplumlarda yerel yönetimlerin bu konuda büyük çabalar sarf ettiğini görmek mümkündür. Amerika ve Avustralya ülkelerinin yerel yönetim yapıları en belirgin örneklerdendir. Bu ülkelerdeki düzenli spor yapma alışkanlıklarına baktığımızda %40' lardan daha yukarı olduğunu görürüz. Burada kitle iletişim araçlarının rolünden aile, okul ve yönetici üçgeninden, ülkenin ulusal bir politikası olduğunu görmek mümkündür.

Ancak bu gün gelinen noktaya bakıldığında beden eğitimi ve sporun Okul öncesinden başlayarak ilk, orta ve üniversite eğitimleri içerisinde yeterince destek görmediğini söyleyebiliriz.

Devletin teşvik edici desteklerinin yanında sistemsizlik ve sadece bilgiye dayalı eğitim- öğretim programlarıyla; aile okul yöneticileri ve öğrenci için beden eğitimi ve spor bir angarya teşkil etmektedir. Geçmişte Amerika Birleşik Devletleri eğitimde bu yanlış politikayı uyguladı. Ama sonuçları çok ağır oldu. Bu gün obez, kalp rahatsızlıkları ve diğer sağlık sorunları ciddi sorun yumakları haline gelmiştir.

Olimpiyat Felsefesinde Herkes İçin Spor

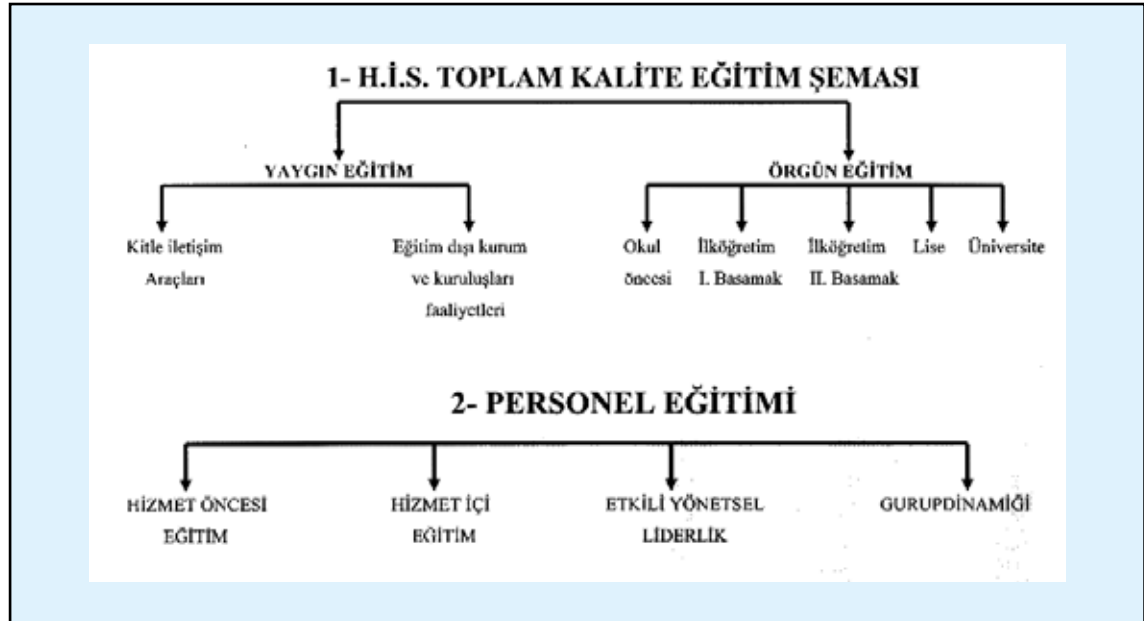
Ülkeler, yaşam tarzını hareket ve egzersiz veya sporda bilinçlenme üzerine kuramamış ise o ülkenin Olimpiyatlara aday gösterilmesi zorlaşır.

Daha önce Olimpiyat düzenleyen ülkelerden Avustralya ve ABD baktığımızda, Olimpiyatlardan çok önce halka sporu sevdirmeye ve Olimpizm aşkı kazandırma hedeflenmiştir. Gerçekte de sağlıklı yaşam felsefesi benimsenmeden, Olimpiyatlardan bahsetmek mümkün değildir.

Olimpiyat felsefesinin yerleşmesinde herkes için sporun yaygınlaşmasının çok önemli rolü olduğunu bilinen bir gerçektir. Çünkü Uluslararası Olimpiyat Komitesi (**UOK**) Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak isteyen kentlerin seçilmesi aşamasında yapılmasını istediği bazı koşullar bulunmaktadır.

Bu koşullardan biride eğitim ve sporun olimpiyata aday kentte üst düzeye ulaşması ve spor kültürünün yaygınlaşmasıdır.

Bu kültürün gelişmesinde Herkes için spor düşüncesinin benimsenmesinde toplam kalite eğitiminin (Tablo 2) yaygın ve örgün eğitim olarak ele alınması gerekir.

Yaygın eğitimde başta kitle iletişim araçları ile eğitim dışı kurum ve kuruluşlarının sunuş ve faaliyetleriyle topluma gerekli mesajlar verebilir. Bu mesajlar her yaştaki bireye hitap edecek

şekilde düzenlenmesine dikkat edilmelidir. Özellikle eğitimde yapılan hizmetlerin ürünlerinin alınmasının sabır ve süreyle ilişkili olduğu unutulmamalıdır.

Örgün eğitim olarak okul öncesinden başlayarak eğitimin bütün kademelerinde sağlıklı yaşam felsefesinin önemli bir bölümünü oluşturan spor kültürünü yerleştirmek gerekir. eğitim müfredatında beden eğitimi derslerinin saatini arttırmak yeterli çözüm değildir.

Bunun yanı sıra tesisleşmeyi hızlandırmak, hizmet içi eğitime ağırlık vermek, nitelikli eğitim uzmanları yetiştirme gibi yukarıdaki tablolarda açıklamaya çalıştığımız bir çok faktörü de dikkate almak gerekir.

Her biri zincirin bir halkasını teşkil ettiğini unutmamak gerekir. Burada personel eğitimine ayrı bir önem verilmesi gerekir.

Hizmeti sunacak yönetici ve eğitimcilerin bilinçli olmaları, doğru liderlerin seçilmesi grup dinamiğini arttıracaktır.

Eğiticilerin sorumluluklarının farkında olması, yeni gelişimleri yakalaması, çevreye uyumlu, öğrenme ve gelişmeye açık, insani iletişimleri güçlü ve yaptığı işte başarılı gerçek liderler olmaları aranan en önemli özellikler olarak sıralayabiliriz. Bunların gerçekleşmesinde devletin güçlü bir spor-sağlık politikası ve aynı zamanda güçlü, yaptırımcı ve denetleyici özelliği de sahip olmalıdır.

Tabi ki devletin denetlemesi dışında sistemler birbirini sorgulayan denetleyen mekanizmalar haline getirilmelidir. Örneğin bu gün federasyonlar özerk hale getirilmiştir. Bu sistem **“ben her şeyi tek başıma yaparım”** zihniyetini doğurursa yanlışlıkları beraberinde getirecektir. Özellikle sponsor desteği olmayan henüz gelişmesini tamamlamamış federasyonlarda problemler katlanarak büyüyecektir.

Genel nüfus içinde spor yapan çocuk ve genç sayısını en verimli şekilde devreye sokan ülkelerde gerek ülke düzeyinde gerekse uluslararası alanda sportif performansın ve başarıların sürekli arttığı görülmektedir. Ülkemizde geliştirilecek etkin, ulusal spor programları çocuk ve gençlerin **“fiziksel ve kişisel potansiyelinin farkına varma”** şansını verecek nitelikte hazırlanmalı ve katılımları teşvik edilmelidir. Nüfusumuzdaki genç ve dinamik potansiyel Türkiye için çok uzak bir ideali çok yakın yapacak güce sahiptir ve değerlendirilmelidir.

Spor Turizmi Açısından Olimpiyatlar

Spor Turizmi kavramının dünya literatürüne girişi henüz yenidir. Bu kavramın tanımı ve neleri teşkil ettiği gibi konular henüz tam olarak uzmanlar tarafından netleştirilememiştir. Bu olgunun tanımları yapılırken **“Spor + Turizm”** kavramları ayrı ayrı düşünülerek bir bütünlük oluşturulmaya çalışılmıştır.

Spor Turizmi; Uluslararası veya ulusal olsun sportif aktivite içeren organizasyonlar, turlar, şampiyonalar v.b. de, katılanların amacının serbest zaman değerlendirme veya yarışma isteği olan, temelinde sportif etkinliklere katılmak için seyahat içeren tüm turizm hareketleridir. Sportif aktivitelere katılmak, izlemek veya orada bulunmak amacıyla uluslararası veya ulusal alanda seyahat etmek olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca spor turizmi; sportif aktivitelerle sporcu, yönetici, taraftar vb. gibi formlarda meşgul olmak ve görmek amacıyla yapılan seyahat deneyimlerinin tümü olarak ta tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi dünyada her yönüyle önem kazanmaya başlayan, önemli getirileri olan bir endüstri olmaya yol alan Spor Turizmi kavramı Turizm ve Spor olgularını içermektedir.

Turizm – Spor ilişkisinin ekonomik etkilerinin dışında birçok pozitif yararı vardır. Örneğin, ülkedeki

sportif aktivitelerin sayısının her geçen yıl artması, ulusal basının daha çok ilgisinin çekilmesi, bu ilginin artması sayesinde kendi kültürünü tüm dünya toplumları ile paylaşma şansı, spordaki profesyonellik olgusunun gelişmesi, toplumun spora olan katılımının artması (*kitle sporunun gelişmesi*), yaş oranlarına göre spor organizasyonlarının sayısında artış ve ülkenin belli bölgelerindeki sportif üretkenlik ve gelişim söz konusu edilen yararlardan bazılarıdır³⁵.

Tatil sırasında yeni bir spor dalını katılım yoluyla öğrenenler, öğrendiği spor dalına katılımı tatil sonrasında da sürdürülenler, spor amaçlı seyahat eden turistlerden etkilenecek aynı aktivitelere katılanlar, golf veya yamaç paraşütü gibi uygun ortam gerektiren spor dallarında sportif performansını üst düzeye çıkarmak için seyahat edenler, turizmin sporun gelişimine verdiği desteğe örnek oluştururlar .

Olimpiyat Oyunları da spor turizmi içerisinde yer alan en önemli organizasyondur. Dünyanın kuşkusuz en büyük ve popüler organizasyonu olan Olimpiyat Oyunlarını organize etmenin ülke ekonomisine, tanıtımına, ihracatına, yatırımlarına, turizmine, sporuna, gençliğine ve ülkenin imaj ve prestijine ne gibi katkılar getireceğinin bilincinde olan kentler ve ülkeler arasında Olimpiyat Oyunlarını almak için büyük bir mücadele devam etmektedir.

Olimpiyat Oyunları ve Herkes İçin Spor

Uluslararası Olimpiyat Komitesinin temel prensiplerinden biride; Ülke insanının spor kültürünü benimsemesi, fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimlerinin sağlanması ve dolayısı ile olimpiizm ruhunun benimsenmesinin sağlanmasıdır. Ayrıca olimpiyatlar sayesinde ülke insanının spora ilgisi de artacaktır.

Sporun, çocukluk çağından itibaren gençleri ve yetişkinlerin yaşam biçimi olarak benimsenmesi için spor tesislerinin sayısının artırılmasına ihtiyaç vardır. Aynı zamanda bu tesisler olimpiyat oyunlarındaki tesis ihtiyacının bir kısmının hazır hale gelmesini sağlayacaktır. Böylece olimpiyat oyunları projesi sayesinde spor o ülkede veya kentte bir yaşam biçimi haline dönüşmesini sağlayacaktır.

Buna en güzel örneklerden biride 1992 Barselona Olimpiyat Oyunlarıdır. İspanya'nın Barcelona kenti, Oyunlardan önce denizle bağlantısı kesilmiş, altyapı problemleri ve spor tesisi eksikleri bulunan bir kent olarak değerlendirilmekteydi.

1992 Oyunlarını organize etmek hakkını elde ettikten sonra 1986 - 1992 yılları arasında geçen 6 yıllık hazırlık süresi içinde kentin tüm alt yapı problemlerini çözmenin yanı sıra inşa ettikleri yeni yollar, köprüler, parklar, oteller ve spor tesisleri ile Barcelona kentini yeniden yaratmışlardır. 1991 yılının ortalarına gelindiğinde Barcelona Avrupa'daki en gelişmiş ve yaşanabilir kentler arasında 8. sıraya yükselmiştir.

Ayrıca İspanya yaklaşık 88 yıllık Olimpiyat Oyunları boyunca 4 altın, 13 gümüş ve 9 bronz olmak üzere toplam 26 madalya kazanmışken, 1992 Barcelona Olimpiyat Oyunlarında 13 altın, 7 gümüş ve 2 bronz olmak üzere 22 madalya kazanarak inanılmaz bir başarı sergilemişlerdir. Paralimpik Oyunlarında da (**Engelli Oyunları**) büyük başarı gösteren İspanyol sporcular 107 madalya elde etmişlerdir.

Bugün İspanyol sporcular dünyada çeşitli spor dallarında büyük başarılar elde ederken, Barcelona halkı da spor yapabilmek için en iyi tesislere kavuşmuştur. Günümüzde Barcelona'nın Olimpik Tesisleri her gün düzenli olarak yaklaşık 50.000 kişi tarafından kullanılırken, her yıl 300.000 kişi de Barcelona sokaklarında halk için gerçekleştirilen herkes için spor aktivitelerine katılmaktadır.

Tüm bu sonuçlara Oyunları organize ermenin getirdiği motivasyonun yol açtığı İspanyol yetkililerce her fırsatta dile getirilmektedir.

Ayrıca; 1980 Moskova Olimpiyatları, 1984 Los Angeles Olimpiyatları, 1988 Seul Olimpiyatları, 1996 Atlanta olimpiyatları, 2000 Avustralya- Sydney Olimpiyatları ve 2004 Atina Olimpiyatlarında da Barcelona'da kine benzer olarak bireysel ve toplumsal sportif gelişim,spor kültüründe olumlu değişim, tesisleşme vs. görülmüştür.

Bu kentlerde yaşam boyu spor ve olimpizm felsefesi yerleşmiştir.

Sonuç olarak; Dünyanın en büyük organizasyonu olarak kabul edilen Olipitatlar, ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel ve sportif yönlerine katkı sağlarken herkes için spor felsefesinin oluşmasına vesile olmaktadır.

Spor tesislerinin hızla artmasının yanında parklar, bahçeler, konaklama yerleri, rekreasyon alanlar vs. gibi tesislerin sayısı da artmaktadır. Bu sayede bireysel sağlıklı yaşam anlayışı, spor yapma alışkanlıkları artırmak, toplum sağlığının da oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Herkes İçin Spor Federasyonunun Bu Günkü Sorunları

- Spor konusunda halkın yeterince bilinçli olduğunu söyleyemeyiz.
- Halkı teşvik edecek tesisler ve liderler yeterli değildir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve Yerel yönetimlerle ciddi bağlantıların olduğu söylenemez.
- Üniversitelerle uygulamalı iş birliğinin yapılması çok sınırlı.
- Basından yeterince yararlanılmıyor.
- Diğer kulüplerle sporun tabana yayılması konusunda iş birliğine gidilmemiş durumda .
- Araştırma ve geliştirmeye yönelik bir teşvik projesi geliştirilmiş durumda değil.
- Hizmet içi çalışmalarla il temsilcilerini aydınlatıcı ve liderliğe teşvik edici çalışmalar eksik. turizm sektörü ile iş birliğine gidilmemiş.
- Uluslar arası organizasyonlar ve rekreatif yarışmalar geliştirilmemiş.
- Olimpiyatlara hazırlık spor kültürü gelişmesi konusunda iş birliği ve koordinasyon çalışmaları çok eksik.

Herkes İçin Spor Anlayışı Ve Sporun Yaygınlaşması İçin Neler Yapılabilir

Gelişmiş ülkeler topluma nitelik kazandıracak, sağlık ve mutluluk getirecek ulusal et-kinlikler planlamak ve uygulamak amacıyla her gün hedefler geliştirmektedir.

Ulusal spor politikası ve programların düzenlenmesi ve yürütmesine, hem karar veren kurumlar hem de servis veren kurumların ortak katılımı, ulusal bazda gerçekleştirilen yaygın bir dayanışmayı getirmekte, ulusal stratejilerin topluma ulaşmasını ve toplum tarafından kabulünü sağlamaktadır.

Türkiye'de sağlıklı, dinamik ve nitelikli insan gücünü sahip toplum için ve spor kültürü gelişmiş olimpiyat ruhu oluşmuş bir ülke için herkes için spora önem verilmesi ve daha verimli bir neslin yetişmesi için aşağıdaki maddeler gibi bazı projeleri tekrardan ele almak gerekir.

Bunun için:

- Devletin yatırım ve tesisleşme politikası tekrardan ele alınmalı,
- Animasyon, Yaşam koçluğu gibi sertifika programları yapılmalı,
- Uluslar arası HİS yarışmaları ve kongrelerini geliştirmeli,
- Tesisleşme ile birlikte Belediyelerle iş birliğine gidilerek Animasyon liderleri kursları yaygınlaştırılmalı.
- Yaygın eğitim için kitle iletişim araçlarındaki spor tanıtım saatleri artırılmalı
- Spor tesislerinin yapılması ve ülke düzeyine yaygınlaştırılmalı,
- Diğer Federasyonlarla işbirliğine gidilmeli ve ortak organizasyonlar yapılmalı, Örneğin ; Üniversite sporları, diğer federasyonların yetenek tarama ve alt yapı hizmetleri, veteranlar yarışmaları Dünya organizasyonları yapılmalı,
- Üniversitelerle iş birliği içerisinde bilimsel araştırma ve yazılı eserlere önem verilmeli,
- Avrupa da ağırlık salonları ve Fitnes salonları ayrı hizmet vermektedir. Ağırlık salonları vücut geliştirme ve kas kütlelerini geliştirmeye yönelik hizmet verirken Fitnes merkezleri Bireysel yaşam kalitesini geliştirmek ve toplum sağlığına yönelik hizmet vermektedir. Bu yüzden Fitnes salonları HİS federasyonu ile iş birliğinde rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine yönelik hizmet vermesi sağlanabilir,
- Belediyelerle iş birliği ile çeşitli yerlerdeki rekreasyon alanlarına HİS denetiminde standartla getirilmeli,
- Herkes için spor gençlik kampları projesini hayata sokulmalı,
- HİS ve Rekreasyon kongreleri düzenlenmeli,
- Uluslar arası herkes için spor organizasyonlar ve rekreatif yarışmalar yapılması,

Ülkeler yaşam tarzını hareket ve egzersiz üzerine veya sporda bilinçlendirme üzerine kuramamış ise o ülkenin olimpiyatlara da talip olmaması gerekir. Nitekim Avustralya ve ABD'de ve diğer olimpiyatlara aday olmuş ülkelerin hepsinde ortak olarak olimpiyatlardan çok önce halka sporu sevdirmeye ve olimpiyizm aşkı kazandırma hedeflenmiştir. Gerçekte de sağlıklı yaşam felsefesi benimsenmeden, olimpiyatlardan bahsetmek mümkün değildir.

Genel nüfus içinde spor yapan çocuk ve genç sayısını en verimli şekilde devreye sokan ülkelerde gerek ülke düzeyinde gerekse uluslararası alanda sportif performansın ve başarıların sürekli arttığı görülmektedir.

Ülkemizde geliştirilecek etkin, ulusal spor programları çocuk ve gençlerin **"fiziksel ve kişisel potansiyelinin farkına varma"** şansını verecek nitelikte hazırlanmalı ve katılımları teşvik edilmelidir. Nüfusumuzdaki genç ve dinamik potansiyel Türkiye için çok uzak bir ideali çok yakın yapacak güce sahiptir ve değerlendirilmelidir.

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

YÖNETİM KURULU

Başkan	: Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY
Başkan Yrd.	: Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Muhasip Üye	: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Üye	: Prof. Dr. Nevzat AYPEK
Üye	: Prof. Dr. Enver AYDOĞAN
Üye	: Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Üye	: Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Üye	: Prof. Dr. Mehmet BAŞ
Üye	: Doç. Dr. Cemalettin AKTEPE
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman OKUR
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZER

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

DENETİM KURULU

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Doç. Dr. Emine ÖNER KAYA
Dr. Öğr. Üyesi Cemil ŞENEL

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

HAYSİYET DİVANI

Hüsnü POYRAZ
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN
Özdemir ÜNSAL

Yazarlarımıza Duyuru

1. Dergiye gönderilen yazıların elektronik ortamda teslim edilmesi
2. Yazılarda yer alacak resimlerin yazarlar tarafından metne yerleştirilerek teslim edilmesi
3. Yazıların 11 Punto ve Times New Roman karakteriyle yazılması
4. Tercüme yazılarda kaynak belirtilmesi
5. Araştırma ve bilimsel yazılar dışındaki yazıların en çok 5 (A4) sayfası olarak yazılması
6. Dergimize gönderilen yazıların başka bir dergiye gönderilmemiş ve yayınlanmamış olması gerekmektedir.

Yönetim Kurulu Herhangi Bir Maaş, Ücret ve Huzur Hakkı Almamaktadır.

Kooperatif Postası

KARINCA

EYLÜL 2021 YIL: 88 SAYI: 1017 ISSN: 1300-1450

